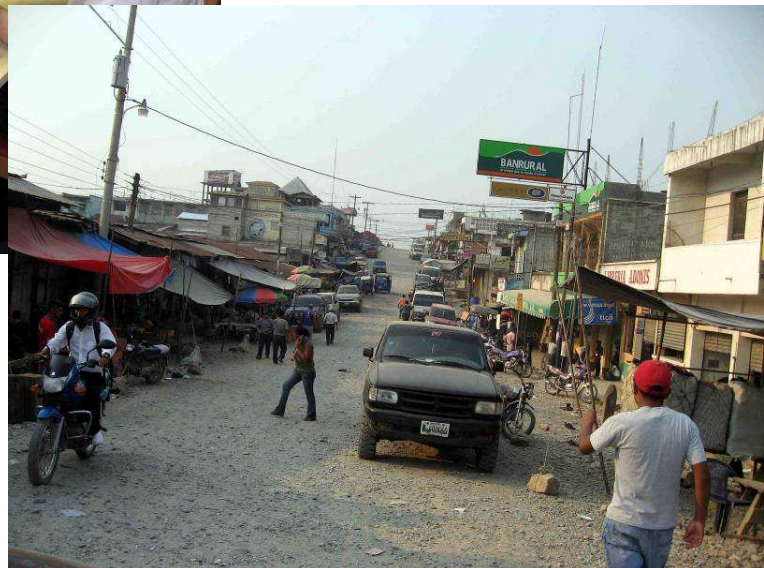

MAAILMANPELASTAJAN LYHYT OPPIMÄÄRÄ

Kansainvälisen diakonian kasvatusaineisto rippikouluihin

Suvi Mikkanen 2009

SISÄLLYS

KÄYTTÄJÄLLE	4
TAVOITTEET	5
Yleistavoite	5
Alustus	5
Rastit	6
Purku	7
ESIMERKKEJÄ MATERIAALIN KÄYTÖSTÄ	8
ALUSTUS	10
Huolinukkeaskartelu	10
Mielikuvamatka Guatemalaan	12
RASTIT	14
1 Veden haussa	15
2 Ihmisoikeudet esille!	18
3 Ihmisoikeusvisa.....	22
4 Elämän valttikortit	30
5 Kylätyöntekijän matkassa.....	37
6 Ongelmapuu	43
PURKU	48
Tunteet	48
Fiilisjanat	48
Lauseiden jatkaminen	49
Maalaus.....	49
Tieto.....	49
Paripohdinta	49
Tietoisku diakoniasta.....	50
Lähimmäisenrakkaus ja palvelu Raamatussa	51
Jeesuksen erimerkki.....	52
Kymmenen käskyä vs. YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeusjulistus.....	52
Ongelmapuu.....	52

Asenteet	52
Keskustelukysymyksiä	52
Asennejanat	53
Kuinka voin vaikuttaa	53
Rukouksen puu	53
Julisteiden esittely	55
Ideariihi.....	55
VIRSI- JA LAULUEHDOTUKSIA	56
HARTAUDET	57
Rukous muuttaa rukoilijaa ja maailmaa	58
Jokainen voi auttaa	60
Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi	61
Lisää virikkeitä hartaushetkiin	63
Rukouksia.....	63
Tarinoita ja muita tekstejä.....	65
Raamatun kohtia	67
LÄHTEET	68

KÄYTTÄJÄLLE

Maailmanpelastajan lyhyt oppimäärä on materiaalipaketti Sinulle seurakunnan työntekijä, joka kaipaat virikkeitä diakonia- ja kansainvälisyyskasvatukseen rippikoulussa ja sen jälkeisessä nuorisotyössä. Se tehty osana Kirkon Ulkomaanavun Pelasta maailma -hanketta. Materiaalissa painottuvat erityisesti ihmisoikeudet. Aihetta tarkastellaan Guatemalan kautta, joka on yksi Pelasta maailma hankkeen kohdemaista. Maailmanpelastajan lyhyt oppimäärä on osa opinnäytetyötäni, jonka olen tehnyt Diakonia-ammattikorkeakoulussa Helsingissä sosiaalialan koulutusohjelmassa, suuntautumisvaihtoehtonani kristillinen lapsi- ja nuorisotyö.

Kenelle?

Materiaali on suunniteltu rippikoulua silmällä pitäen. Jos materiaalia käytetään seurakunnassa useissa rippikouluissa, on tulevat isomet hyvä tutustuttua siihen jo isokoulutuksessa. Materiaalia voi käyttää myös rippikoulun jälkeisessä nuorisotyössä, nuorten aikuisten toiminnassa ja soveltuvin osin varhaisnuorisotyössä ja lähetyspiireissä. Diakonia- ja kansainvälisyyskasvatusta tarvitsevat kaikki ikään katsomatta.

Materiaalissa nousevat esille kaikki kolme vuoden 2001 rippikoulusuunnitelman kantavaa teemaa eli nuoren elämä, kirkon usko sekä rukous. Se ammentaa monipuolisesti aineksia työskentelyyn kaikilta kolmelta osa-alueelta.

Miten?

Maailmanpelastajan lyhyt oppimäärä noudattelee rippikoulusuunnitelmassa olevaa oppimisen perusmallia: orientaatio, prosessointi, koostaminen ja soveltaminen. Se koostuu kahdesta vaihtoehtoisesta alustuksesta, kuudesta toiminnallisesta rastista, eri osista koottavasta purusta, hartausaineistosta sekä laulu- ja virsiehdotuksista. Materiaali on helposti muunneltavissa erilaisille ryhmille. Joitakin rastien toimintoja voi käyttää yksittäisinä harjoitteina vaikka koko rippikouluryhmälle yhtä aikaa.

Rastirataa ei kuitenkaan ole suotavaa käyttää ilman alustusta ja purkua. Alustus, rastit ja purku muodostavat pedagogisen kokonaisuuden, jonka tavoite ei voi toteutua, jos nuoret vain kiertävät rastit. Kokonaisuudelle on hyvä varata aikaa vähintään kaksi ja puoli tuntia. Vaadittava aika kuitenkin vaihtelee ohjaajan tekemien valintojen ja ryhmän aktiivisuuden mukaan. Aiheen työstämistä voi mainiosti jatkaa iltaohjelmassa. Iltaohjelmaan soveltuvat mm. Julisteiden esittely ja Ideariihi.

Miksi?

Maailmanpelastajan lyhyt oppimäärä tärkeimpänä tavoitteena on haastaa nuoret pohtimaan arvojaan ja asenteitaan, siksi materiaalissa painottuvat toiminnallisuus ja kokemuksellisuus sekä nuorten ajatusten kuuleminen. Asennekasvatus vaatii avoimen ja myönteisen ilmapiirin. Asenteita ei voi muuttaa pelkän tiedon avulla, vaan tarvitaan myös muunlaisia toimintaa ja kokemukseen painottuvia virikkeitä. Materiaalin ja yksittäisten toimintojen tavoitteet on eritelty tarkemmin seuraavassa osiossa.

Helsingissä 30.9.2009

Suvi Mikkonen

TAVOITTEET

Yleistavoite

Materiaalin päätavoitteena on haastaa nuoret pohtimaan omia arvojaan ja asenteitaan.

Rippikoulusuunnitelman yleistavoitteissa todetaan, että ”Rippikoulussa nuorta autetaan vahvistumaan rakkaudessa lähimmäiseensä”. Juuri tämä pyrkimys on materiaalin taustalla. Nuoria ohjataan kantamaan vastuuta lähimmäisistä lähellä ja kaukana ja siten elämään todeksi kristillistä uskoa.

Kirkon uskon sisällöstä materiaalissa painottuu diakonia ja lähimmäisenrakkaus sekä siihen liittyen Jeesuksen toiminta ja opetukset. Myös Jumalaa Luojana ja ihmisarvon antajana sivutaan. Nuorten elämän näkökulmasta pohditaan miten nuoret voivat noudattaa Jeesuksen esimerkkiä ja kehotusta rakastaa lähimmäistä. Rukouksessa nostetaan esille ihmiselämän vaikeudet ja haasteet sekä pyydetään apua lähimmäisille ja voimia itselle auttaa.

Maailmanpelastajan lyhyen oppimäärän pyrkimyksenä on avartaa nuorten käsitystä maailmasta ja lisätä heidän ymmärtämystään ja suvaitsevaisuuttaan erilaisia ihmisiä kohtaan. Tavoitteena on, että nuoret oppivat suhteuttamaan oman elämänsä ja länsimaisen elämäntyylin muuhun maailmaan ja näkevät miten eri tavoin ja vaikeissakin olosuhteissa ihmiset voivat elää.

Nuoret oppivat ymmärtämään oman vastuunsa maailmasta ja heissä syttyy halu auttaa kaukanakin olevia ihmisiä. Pyrkimyksenä on, että nuoret saisivat kipinän etsiä lisää tietoa sekä erilaisia tapoja auttaa ja vaikuttaa.

Lisäksi tavoitteena on, että työskentely myös ryhmäyttäisi nuoria.

Alustus

Huolinukkeaskartelu

Nuoret tutustuvat Keski-Amerikkalaiseen huolinukkeperinteeseen ja kiinnostuvat sen kautta guatemalalaisesta kulttuurista, erityisesti maya-kulttuurista, ja elämästä Guatemalassa.

Mielikuvamatka Guatemalaan

Nuoret haluavat tietää lisää Guatemalasta ja elämästä siellä.

Rastit

Kaikki rastit liittyvät rippikoulusuunnitelman Nuoren elämä -teemakokonaisuuteen. Niiden tavoitteet sisältyvät ko. kokonaisuuden tavoitteeseen: ”Tavoitteena on, että nuori etsii vastauksia yhteiselämämme tärkeisiin kysymyksiin ja saa tukea kasvuunsa kristittyinä.”

1 Veden haussa

Nuoret saavat henkilökohtaisen kokemuksen eriarvoisuudesta. Sen myötä heissä syttyy halu toimia oikeudenmukaisemman maailman puolesta. Rasti liittyy rippikoulusuunnitelmassa mainittuihin oikeudenmukaisuuden ja vastuun teemoihin.

Nuoret tiedostavat puhtaan, käyttökelpoisen veden olevan ihmisoikeus, joka ei kuitenkaan ole maailman kaikkien ihmisten ulottuvilla. Nuoret tutustuvat rastilla Guatemalassa eläviin etnisiin ryhmiin.

2 Ihmisoikeudet esille!

Nuoret tutustuvat YK:n ihmisoikeusjulistukseen sekä ihmisoikeustyöhön ja sen vaikutuksiin yksittäisen ihmisen elämässä. He ymmärtävät omien oikeuksien tuntemisen merkityksen ihmisen elämässä. Oikeudenmukaisuuden ja vastuun teemat näyttäytyvät vahvasti myös tällä rastilla.

Ihmisoikeustyö on vaativaa, mutta ei mahdotonta. Tämän nuoret voivat itse kokea valmistaessaan julistetta. Nuoret saavat kokemuksen siitä, että heilläkin on kykyjä ja osaamista, hekin voivat vaikuttaa. Heissä herää kiinnostus toimia itse ihmisoikeuksien toteutumisen puolesta.

3 Ihmisoikeusvisa

Nuoret saavat tietoa Guatemalasta ja sen ihmisoikeustilanteesta. He tutustuvat työhön, jota Kirkon Ulkomaanapu ja Luterilainen Maailmanliitto (LML) Guatemalassa tukevat, ja ymmärtävät työn tärkeyden. Rastilla keskitytään oikeudenmukaisuuden ja kansainvälisen diakonian teemoihin. Näistä ensimmäinen sisältyy Nuoren elämä -osioon ja jälkimmäinen Kirkon usko -kokonaisuuteen.

4 Elämän valttikortit

Nuoret pysähtyvät pohtimaan omia arvojaan, kuuntelevat muiden mahdollisesti erilaisia näkemyksiä ja saavat valmiuksia käydä keskustelua arvoista. Rippikoulusuunnitelmassa arvopohdinta kuuluu olennaisena osana Nuoren elämä -osioon.

5 Kylätyöntekijän matkassa

Nuoret tutustuvat arjen iloihin ja suruihin guatemalalaisessa maya-intiaanien kylässä. Pienten tarinoiden kautta he samaistuvat kylän asukkaisiin, kokevat empatiaa näitä kohtaan ja haluavat auttaa. He kokevat, että asioita on mahdollista muuttaa ja ihmisten elämänkohtaloihin vaikuttaa. Monikulttuurisuus ja elämän peruskokemukset nostetaan esille rippikoulusuunnitelmassa. Rastilla pysähdytään erilaisten elämänkohta-

loiden ja -kokemusten äärelle. Muun muassa iloa, surua, pelkoa ja toivoa tarkastellaan guatemalalaisten ihmisten kokemusten kautta.

6 Ongelmapuu

Nuoret oppivat hahmottamaan kehitysmaissa tyypillisten ongelmien syy- ja seuraussuhteita. He huomaavat, että joissakin ongelmissa seuraus voi olla myös yksi ongelman syy. Rippikoulusuunnitelman tavoitteissa mainitaan suhde luontoon ja ympäristöön. Tämä rasti valottaa kysymystä ihmisen ja luonnon suhteesta globaalilla tasolla.

Purku

Tunteet

Nuoret saavat purkaa tunteensa rasteista muiden kanssa ja voivat vertailla kokemuksiaan. Näin he jaksavat keskittyä tiedolliseen opetukseen ilman tarvetta jutella vieruskaverin kanssa rastien tapahtumista. Tavoitteena on, että rasteilla kohdatut asiat eivät jää painamaan liikaa kenenkään mieltä.

Tieto

Tieto – osiossa käsitellään rippikoulusuunnitelman Kirkon usko -osion kaikkia teemoja: luomisesta, lunastusta ja pyhitystä. Luomisesta esiin nostetaan käskyt, lunastuksesta Jeesuksen toiminta ja opetukset ja pyhityksestä diakonia. Nuoret oppivat mitä käsitteet diakonia ja kansainvälinen diakonia tarkoittavat. He ymmärtävät miksi diakonista työtä tehdään ja käsittävät diakonian kuuluvan kirkon perustehtäviin. Nuoret hahmottavat kansainvälisen diakonian ja ulkomailla tehtävän lähetystyön eron ja samankaltaisuuden. Nuoret pääsevät kosketuksiin kristillisen ihmiskäsityksen kanssa ja oppivat, että sen mukaan ihmisarvo tulee Jumalalta.

Asenteet

Nuoret pysähtyvät pohtimaan omia asenteitaan, kuuntelevat muiden näkemyksiä ja perustelevat omia mielipiteitään. Asenteet rakentuvat arvoille. Rippikoulusuunnitelmassa arvopohdinta kuuluu olennaisena osana nuoren elämä -teemaan.

Kuinka voin vaikuttaa

Nuoret huomaavat, että on monia asioita, joita hekin osaavat ja voivat tehdä auttaakseen muita ihmisiä lähellä ja kaukana. Tämä osio linkittyy muun muassa diakonia ja nuoren elämän teemoihin rippikoulusuunnitelmassa.

Rukouksen puu

Nuoret löytävät rukouksen tapana puolustaa ihmisoikeuksia. He saavat tilaisuuden pohtia, mitkä oikeudet ovat heidän mielestään tärkeimpiä ja mihin ihmisoikeusasioihin he haluaisivat itse vaikuttaa ja minkä puolesta rukoilla. Rukous on yksi rippikoulusuunnitelman kantavista teemoista. Rukouksen puu tuo konkreettisesti esille esirukouksen ja sen mahdollisuudet.

ESIMERKKEJÄ MATERIAALIN KÄYTÖSTÄ

Rastiradan työstäminen rippileirillä iltapäivän työskentelyssä 1:

- ◆ Isosten perehdytys rasteihin aamupäivällä sekä huolinukkejen teon harjoittelu, noin 1h.
- ◆ Alustus: Huolinukkeaskartelu, noin 30min.
- ◆ Kuusi rastia, noin 1 h 30 min.
- ◆ Purku, noin 45 min:
 - Lauseiden jatkaminen
 - Tietoisku diakoniasta
 - Lähimmäisen rakkaus ja palvelu Raamatussa
- ◆ Aiheen työstäminen iltaohjelmassa, noin 45 min –1 h:
 - Rukouksen puu
 - Julisteiden esittely
 - Ideariihi
- ◆ Iltahartaus: Jokainen voi auttaa, noin 10 min.

Rastiradan työstäminen rippileirillä iltapäivän työskentelyssä 2:

- ◆ Isosten perehdytys rasteihin aamupäivällä, noin 30min.
- ◆ Alustus: Mielikuva matka Guatemalaan, noin 15 min
- ◆ Kuusi rastia, noin 1 h 30 min.
- ◆ Purku, noin 45 min–1h:
 - Maalaus
 - Tietoisku diakoniasta
 - Lähimmäisen rakkaus ja palvelu Raamatussa
 - Asennejanat
- ◆ Aiheen työstäminen iltaohjelmassa, noin 30 min:
 - Julisteiden esittely
 - Ongelmapuu
- ◆ Iltahartaus: Rukous muuttaa rukoilijaa ja maailmaa, noin 15 min.
- ◆ Leiriolympialaisissa seuraavana päivänä: Ideariihi, noin 30 min

Rastien käyttö teemapäivässä:

Rasteja voi käyttää yksittäisinä toimintoina esimerkiksi kansainvälisen diakonian ja lähetystyön teemapäivissä, jotka on tarkoitettu kaikille rippikoululaisille. Tähän soveltuvat erityisesti Ihmisoikeudet esille!, Ihmisoikeusvisa, Elämänvalttikortit ja Kylätyöntekijän matkassa. Kaikki toimivat mainiosti omina erillisinä pisteinään, joilla osallistujat voivat piipahtaa omaan tahtiin. Kaikkien rastien käytössä yksittäisinä toimintoina on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota niiden nostattamien tunteiden purkuun. Toiminnoista vastaavan henkilön on hyvä olla seurakunnan työntekijä tai kokenut isonen, joka on kykenevä keskustelemaan osallistujissa heränneistä tunteista heidän kanssaan.

Ihmisoikeudet esille! -rastin julistetehtävän voi tehdä teemapäivässä myös yksin, pareittain tai pienissä ryhmissä.

Ihmisoikeusvisan osallistujat voivat täyttää omaan tahtiinsa itsenäisesti tai pareittain luettuaan Guatemala-tietopaketin. Paikalla on suotavaa olla kokoajan toiminnosta vastaava henkilö, joka käy oikeat vastaukset läpi kunkin osallistujan kanssa ja osaa antaa Ihmisoikeusvisa -rastin taustatietojen pohjalta lisää tietoa ja toivon näkökulmia osallistujille. Tietopaketissa ja kysymyksissä olevat tiedot ovat raadollisia ja voivat aiheuttaa ahdistusta joillekin osallistujille, jolloin turvallisen aikuisen läsnäolo ja toivon näkökulmien esiin tuominen on välttämätöntä.

Elämänvalttikortit ja Kylätyöntekijän matkassa -pelit tarvitsevat 3–6 osallistujaa, jolloin toimintapisteellä jotkut voivat joutua odottamaan joko edellisen pelin päättymistä tai riittävän pelaajamäärän saamista pisteelle. Elämänvalttikorteissa on riski, että osallistujat eivät suhtaudu siihen vakavasti vaan esim. pilkkaavat muiden mielipiteitä tai muiden saamia kortteja. Tämä peli tarvitsee siis rohkean, suvaitsevaisen ja keskusteluun haastavan vetäjän.

Tapahtuman voi päättää jollakin materiaalissa olevista hartauksista, parhaiten teemapäivään soveltuva hartaus on Jokainen voi auttaa.

ALUSTUS

Valitse kahdesta alustusvaihtoehdosta (Huolinukkeaskartelu – kesto n. 30 min, Mielikuvamatka Guatemalaan – kesto n. 15 min) ryhmälle ja tilanteeseen paremmin soveltuva. Mikäli valitset huolinukkeaskartelun, harjoittele nukkejen askartelua etukäteen rastien pitäjien kanssa.

Huolinukkeaskartelu

Tila

Mikä tahansa askarteluun sopiva tila.

Tarvikkeet

- pieniä tikkuja (esim. tuli- tai hammastikkuja) vähintään kolme tikkua jokaiselle nukentekijälle
- paperia
- tusseja
- paperiliimaa ja esim. Erikeeperiä
- värikkäitä kankaan paloja ja lankoja
- sakset

Pienryhmien muodostaminen

Jaa nuoret 4–5 hengen ryhmiin. Rippikoulussa on käytännöllistä noudattaa jakoa isosryhmiin. Askartelua pienryhmissä ohjaavat rastien pitäjät.

Työskentely

Kerro lyhyesti huolinukeista alla olevan kuvauksen avulla. Voit samalla esitellä etukäteen askarreltuja nukkeja.

Pienen pienet huolinuket kuuluvat Guatemalalaiseen perinteeseen. Kuusi pientä nukkea majailevat omassa pienessä pussukassaan tai rasiassa. Nukkejen käyttämiseen on kaksi tapaa.

Toisen perinteen mukaan kuutena peräkkäisenä iltana huolet kerrotaan aina yhdelle nukelle, joka ilta uudelle. Kuuden yön jälkeen huolet ovat tiessään.

Toisen perinteen mukaan huolet kerrotaan illalla nukelle, yksi huoli yhdelle nukelle. Nuket laitetaan sitten tyynyn alle omassa pussukassaan tai rasiassa. Yön aikana nuket ovat vieneet huolet mennessään.

Nuoret askartelevat huolinuket ryhmissä. Kun nuket ovat valmiit, lähdetään rasteille.

Muuta huomioitavaa

Huolinukkeihin on hyvä palata vielä purku vaiheessa. Tätä varten purussa on rukouksenpuu-harjoite.

Kuinka huolinukke tehdään

1. Liitä 2 tikkua/ piipunrassin pätkää yhteen ja liimaa pieni pala paperia kiertäen niiden yläosan ympäri (kasvoiksi).
2. Taivuta tikkujen/pätkien alaosat varovasti ulospäin nukan jaloiksi.
3. Tee kolmannelta tikusta/pätkästä nukelle käsivarret.
4. Kierrä erivärisiä langan pätkiä nukan jalkojen, vartalon ja käsivarsien ympärille. Aloita kiinnittämällä käsivarret.
5. Piirrä tussilla nukelle kasvot paperiin.
6. Nukelle voi halutessaan tehdä hiukset esim. langasta.

Halutessasi tehdä tyttönuken tarvitset vain kaksi tikkua. Kiinnitä toisen tikun yläosan ympärille paperin pala. Hyppää kohdan kaksi yli. Jatka ohjeen mukaan, mutta sen sijaan, että kierittäisit lankaa jalkojen ympärille, tee kankaanpalasta hame, jonka kiinnität langalla nukan alaosan ympärille.

Aitoja guatemalalaisia huolinukkeja

Mielikuvamatka Guatemalaan

Tila

Tilan on oltava riittävän suuri, jotta sinne on mahdollista levittää latioille patjat, tyynyt tms. kaikille osallistujille. Tila olisi hyvä saada myös osittain pimennettyä.

Tarvikkeet

- CD- tms. soitin
- latinalaisamerikkalaista musiikkia

Työskentely

Kehota kaikkia hakemaan oma paikkansa patjoilta, ottamaan mukava asento ja laittamaan silmät kiinni. Laita musiikki soimaan taustalle ja lue seuraava teksti ääneen:

Pitkän ja puuduttavan lennon päätteeksi alla siintele vihdoinkin ja viimein Guatemala ja sen pääkaupunki Guatemala City. Koneen laskeuduttua jonotamme ensin passintarkastukseen ja sen jälkeen odotteleminen matkatavaroitamme.

Suuntaamme ulos terminaalista. Ovella kuuma ilma löyhähtää kasvoille. Lämpöä on +34 astetta. Hiki tulee hetkessä. Tähyilemme ympärillemme. Jostain pitäisi löytyä oppaamme Basilio. Luoksemme saapuukin tuota pikaa ujonoloinen, mutta ystävällinen intiaanimies, joka esittelee itsensä Basilioksi.

Basilio johdattaa meidät ulos rakennuksesta autolleen. Nostelemme matkatavarat kyytiin ja ahtaudumme lopuksi itsekkin autoon. Turvavyöt kiinni ja ovet lukkoon. Maanteillä ryöstöt ovat tavallisia.

Basilio ajaa halki Guatemala Cityn ja kertoo sen olevan yksi maailman vaarallisimmista kaupungeista. Rikollisuus rehottaa niin slummeissa kuin muuallakin kaupungissa. Slummeissa käydään huumekauppaa ja välitetään varastettua tavaraa. Pahoinpitelyt ja tapotkaan eivät ole harvinaisia. Jengit ovat pesiytyneet slummeihin.

Maisemat vaihtuvat korkeista pilvenpiirtäjistä ja puistoista pahvista ja pellistä kasattuihin hökkeleihin. Kadut ovat tupaten täynnä autoja ja se näkyy ilmassa. Ulkoilmaa ei tee mieli hengittää, sillä se näyttää niin likaiselta ja saasteiselta.

Kadun kulmassa näemme iloisen näköisen väriläiskän. Perinteisiin vaatteisiin, pitkään hameeseen ja huipiliin eli eräänlaiseen paitaan tai tunikaan pukeutunut mayanainen kaupittelee käsitöitä.

– Monet tulevat kotikylistään tänne Guatemala Cityyn ansaitakseen elantonsa. Toisia onnistaa. Nuoret kuitenkin helposti ajautuvat jengeihin.

Ajamme ulos kaupungista. Suuntanamme on pohjoisessa sijaitseva Petenin alue, jossa elää lähinnä alkuperäisväestöön kuuluvia mayoja. Maisema ympärillämme on karu. Kaikki on kuivaa ja kuollutta. Basilio kertoo, että ennen tämänkin alue oli metsää. Nyt metsä on kuitenkin kaadettu ja alue on muuttunut

aaivokoksi, jolla ei juuri asu ihmisiä. Alueella toimii kalkkikivikaivoksi, jotka vievät viimeisetkin mineraalit maasta.

Lähestyessämme vuoria maisemat muuttuvat vehreämmiksi. Toisinaan ajamme jonkin kaupungin tai kylän halki. Sitten edessä kohoavat vuoret. Guatemalan keskiosan poikki kulkee kaksi vuoristoa: Altos Cuchumatanes ja Sierra Madre. Maisemat ovat henkeäsalpaavat: valtavia lehtipuumetsiä, jokia ja vuoren huippuja.

Vuorilta laskeuduttuamme matkaamme halki metsien ja peltojen. Silloin tällöin näemme metsähakkuita. Basilio kertoo, että metsiä hakataan paitsi puun vuoksi, niin myös peltoja ja laidunmaata varten.

– Tiedätkö mitä Guatemalan nimi tarkoittaa, Basilio kysyy.

– Se tarkoittaa metsäistä maata, hän jatkaa.

Suurin osa pelloista, joita näemme, on suurmaanomistajien ja kansainvälisten yhtiöiden omistamia. Ne ovat pääasiassa yhdenlajinpeltoja. Suuria peltoja on helppo hoitaa suurilla koneilla, kun yhdellä pellolla kasvatetaan vain yhtä kasvia. Tien oikealla puolella levittäytyy juuri valtava Afrikan-palmu-pelto. Basilio kertoo, että Afrikan-palmusta valmistetaan biodieseliä.

– Yhtä hyvin tuolla pellolla voisi kasvaa ruokaa lapsillemme, hän sanoo.

Lopulta saavumme Petenin alueelle. Ajamme kohti määränpäättämme, joka on pieni joen rannalla sijaitseva kylä. Tiet ovat jo aikaa sitten muuttuneet päällystämättömiksi. Tämä tie on kuitenkin pölyisyyden lisäksi todella kuoppainen. Lähestyessämme kylää näemme tien varressa muutaman lehmän laidunmassa. Onneksemme ne eivät ole tiellä eikä kenenkään tarvitse nousta hätistelemään niitä.

Edessämme on pieni kylä, jossa elää muutamia kymmeniä perheitä. Kylän laidalla muutama lapsi huomaa autoamme ja lähtee seuraamaan meitä. Lapset vastaavat ujoin vilkutuksiimme. Ehkä he eivät ole ennen nähneet valkoisia.

Kylän taloista osassa on peltikatot. Osan katot on tehty banaanin tai palmun lehdistä. Talot on rakennettu ohuista puunrungoista tai tiilistä muuraamalla. Kylän alapuolella virtaa joki ja sen laidalla on pieni hautausmaa.

Kanaparvi hajaantuu äänekkäästi kotkottaen auton tieltä. Basilio pysäyttää auton keskelle kylää. Kyläläisiä alkaa kerääntyä ympärillemme pikku hiljaa.

– Tervetuloa Guatemalan sydämeen, Basilio toivottaa.

Tästä voi alkaa todellinen seikkailu.

Anna musiikin soida vielä hetken aikaa sen jälkeen, kun olet lopettanut lukemisen. Vaimenna sitten musiikki ja pyydä nuoria avaamaan silmät ja nousemaan. Kerro heille, että seikkailu Guatemalassa jatkuu rasteilla, joille he lähtevät pienryhmissä.

Pienryhmien muodostaminen

Jaa nuoret 4–5 hengen ryhmiin. Rippikoulussa on käytännöllistä noudattaa jakoa isosryhmiin. Rastien pitäjät johdattavat ryhmät rasteille.

RASTIT

Kukin rasti on kestoaltaan 15 minuuttia.

Rasteilla kierretään ryhmissä. Suositeltava ryhmäkoko on 4–5 henkilöä. Rippikoulussa on käytännöllistä noudattaa jakoa isosryhmiin.

Rastit ovat toisistaan erillisiä, joten kiertojärjestyksellä ei ole merkitystä. Kaikkia rasteja ei ole välttämätöntä käyttää, jos ryhmä on pieni.

Jokainen ryhmä aloittaa eri rastilta. Rasteille lähdetään yhtäaikaan rastien pitäjien johdolla. Rasteille siirtymiseen on hyvä varata aikaa muutama minuutti.

Rastilta toiselle ryhmät siirtyvät sovitusta merkistä (esim. pillin vihellys) ja sovitussa järjestyksessä (esim. rastilta 6 rastille 1, rastilta 1 rastille 2 jne.). Rastin pitäjä neuvoo ryhmän seuraavalle rastille. Matkojen rastilta toiselle on hyvä olla suurin piirtein yhtä pitkät.

Rastien pitäjiksi soveltuvat esim. rippikoulussa isomet ja apuohjaajat. Yhdellä rastilla voi olla kaksi pitäjää. Ensikertalaisen tai ujoita/epävarmalta vaikuttavan rastin pitäjän parina on hyvä olla kokeneempi, mutta kannustava ja epävarmemmalle myös tilaa antava henkilö.

Jotta rastit onnistuisivat mahdollisimman hyvin, on rastien pitäjät perehdytettävä huolella tehtäväänsä. Tarvittaessa rastin ohjeet voi käydä kohta kohdalta suullisesti läpi rastin pitäjän kanssa. Rastin pitäjien on hyvä lukea etukäteen Ihmisoikeusvisa – rastilla käytettävä tietopaketti, jotta heillä on jonkinlainen kuva Guatemalasta.

1 Veden haussa

Tutustu ensin rastisi taustatietoihin ja käy huolellisesti läpi rastin kulku. Katso sitten mitä tarvikkeita rastilla tarvitaan ja huolehdi kaikki tarvittava rastille hyvissä ajoin.

Tavoitteet

Maailmassa on paljon epäoikeudenmukaisuutta, eriarvoisuutta ja vääryyttä. Rastin tärkein tavoite on, että nuorissa syttyy oman tunnekokemuksen myötä halu toimia oikeudenmukaisemman ja tasa-arvoisemman maailman puolesta. He saavat henkilökohtaisen kokemuksen eriarvoisuudesta. Rastilla käsitellään tämän kokemuksen herättämiä tunteita, tunteiden käsittelyä jatketaan vielä rastien jälkeisessä purkutilanteessa. Lisäksi rastin tavoitteena on, että nuoret tiedostaisivat puhtaan, käyttökelpoisen veden olevan ihmisoikeus, joka ei kuitenkaan ole maailman kaikkien ihmisten ulottuvilla. Nuoret myös tutustuvat rastilla Guatemalassa eläviin etnisiin ryhmiin.

Taustatietoa rastin pitäjälle

Vesi on elämän edellytys. Juokseva vesi on miljoonille ihmisille ylellisyyttä, johon ei ole mitään mahdollisuutta päästä käsiksi. Meille länsimaissa se kuitenkin on itsestäänselvyys, jota ei juuri tule ajateltua. Guatemalassa, kuten monessa muussakin kehitysmaassa, suuri osa ihmisistä joutuu hakemaan kaiken käyttöveden pitkien matkojen päästä. Harvalla on kaivo tai vesipumppu kotipihassa eikä kylällä aina ole yhteistäkään kaivoa tai vesipumppua.

Vettä tarvitaan juotavaksi, ruuanlaittoon, peseytymiseen, pyykin pesuun, astioiden tiskaukseen, maanviljelyyn, kotieläimille ja moneen muuhun tarkoitukseen, siksi sitä on haettava monta kertaa. Viidentoista minuutin vedenhakumatka voi vaikuttaa lyhyeltä, mutta kun sen joutuu taittamaan monta kertaa päivässä, se muuttuu varsin pitkäksi. Veden haku vie paljon aikaa, joten se estää monen tytön koulunkäynnin.

Guatemalan maaseudulla noin 8 % ei ole pääsyä puhtaaseen juomaveteen. Likainen vesi aiheuttaa monia sairauksia kuten ripulia ja loistartuntoja, jotka voivat olla tappavia.

Mayat ovat Guatemalan alkuperäisväestöä. Maan asukkaista n. 40 % on mayoja, jotka jakautuvat useisiin eri heimoihin. Mayakieliä on yli 20. Suurin osa mayoista elää maaseudulla pienissä yhden huoneen taloissa, he ovat köyhiä ja heillä on hyvin vähän mahdollisuuksia koulunkäyntiin.

Ladinot ovat eurooppalaisten ja maya-intiaanien jälkeläisiä. Guatemalan väestöstä n. 60 % on ladinoja. Maan pieni rikas eliitti koostuu ladinoista. Valtaosa ladinoista kuuluu keskiluokkaan. Heille tärkeitä ovat perhe, katolinen usko ja länsimaiset elämäntavat.

Tila

Rastin paras sijoitus paikka on rannassa, josta on helppo noutaa vettä kastelematta itseään pahasti. Mikäli tähän ei ole mahdollisuutta, voi vettä hakea esim. isosta saavista. Rastin voi sijoittaa myös pesutiloihin.

Tarvikkeet

- ämpäreitä (10 l) yksi vähemmän kuin ihmisiä on yhtä aikaa rastilla
- tuoli
- huonoja vedenhakuvälineitä esim. vuotava hedelmäpussi, hiekkalapio tai muovimuki
- kannullinen vettä
- muki/lasi jokaiselle rastien kiertäjälle
- roolikortit
- hattu tms. roolikorttien arvontaan

Rastin kulku

Pyydä rastille saapuvan ryhmän jäseniä nostamaan itselleen roolikortti hatusta. Kortteja tulee olla hatussa sama määrä kuin ryhmässä on jäseniä (yksi rikas ladino, yksi keskituloinen ladino, loput köyhiä mayoja).

Kun jokaisella on roolikortti, kerro taustatietojen avulla keitä ladinot ja mayat ovat.

Kerro sitten tehtävänanto:

Kaikki tarvitsevat vettä. Sitä tarvitaan mitä moninaisimpiin asioihin. Te olette nyt lähdössä vedenhakuun kukin niistä lähtökohdista, jotka roolinne mukana tulevat. Teidän tulee täyttää yksi tällainen ämpäri (esittele ämpäri). Kun ämpäri on täynnä, voitte tulla tänne lepäämään.

Pyydä roolikortit takaisin ja anna sitten kaikille heidän välineensä.

Rikasta ladinoa voit ensimmäiseksi kehottaa istumaan tuoliin ja kaatamaan itselleen vettä lasiin, sillä hänellä on kotonaan juokseva vesi.

Anna keskituloiselle ladinolle ämpäri ja kerro, että hänellä on kaivo kotipihassa. Hän voi siis käydä suoraan täyttämässä ämpäri järvestä.

Sijoita köyhien maya-intiaanien ämpärit noin 10–15 metrin päähän rannasta ja anna jokaiselle huono väline veden hakuun. Kerro heille, että he joutuvat hakemaan vettä näillä välineillä.

Kun kaikilla on välineet ja rikas ladino istuu mukavasti tuolissaan voit antaa luvan aloittaa.

Keskeytä tehtävä ennen kuin köyhät intiaanit turhautuvat tai viimeistään n. 5 minuuttia ennen kuin ryhmän on aika vaihtaa rastia (SEURAATHAN SIIS KELLOA!).

Pyydä kaikki luoksesi, tarjoa heille vettä kannusta ja aloita keskustelu kysymällä mil-

laisia tunteita tehtävä herätti. Tunsiko köyhän maya-intiaanin roolissa ollut mahdollisesti kateutta rikkaasta ladinoa kohtaan? Kokiko rikkaan roolissa ollut olonsa ehkä vai-vautuneeksi vai kenties vahingoniloiseksi? Mitä keskituloisen ladinon roolissa ollut tunki ja ajatteli?

Kun kaikki ovat saaneet kertoa tuntemuksistaan, kerro Guatemalan ja maailman vesitilanteesta taustatietojen pohjalta.

Kysy ryhmältä mitä he ajattelevat vedestä. Onko vesi heidän mielestään ihmisoikeus? Miten he perustelevat vastauksensa?

Mihin kaikkeen me täällä Suomessa käytämme vettä päivittäin tai lähes päivittäin? (Vessan vetäminen, pyykin pesu, suihkussa käynti...)

Mitä ongelmia käyttökelpoisen veden puute aiheuttaa? (Sairaudet, vaikeudet maanviljelyssä ja karjan hoidossa.)

Jos vettä ei olisi, mitä silloin voisi juoda? Ei mitään, sillä niin mehujen kuin limsankin valmistukseen tarvitaan vettä. Lehmäkään ei pysy hengissä, jos sille ei ole tarjolla vettä juotavaksi.

KÖYHÄ MAYA-INTIAANI	KÖYHÄ MAYA-INTIAANI
KÖYHÄ MAYA-INTIAANI	KÖYHÄ MAYA-INTIAANI
KESKITULOINEN LADINO	RIKAS LADINO

Veden haussa

2 Ihmisoikeudet esille!

Tutustu ensin rastiin taustatietoihin ja käy huolellisesti läpi rastin kulku. Katso sitten mitä tarvikkeita rastilla tarvitaan ja huolehdi kaikki tarvittava rastille hyvissä ajoin.

Tavoitteet

Tällä rastilla nuoret tutustuvat YK:n ihmisoikeusjulistukseen sekä ihmisoikeustyöhön ja sen vaikutuksiin yksittäisen ihmisen elämässä. Tavoitteena on, että nuoret ymmärtävät omien oikeuksien tuntemisen merkityksen ihmisen elämässä. Tuntiensa aikana ihminen pystyy paremmin hallitsemaan elämäänsä ja rakentamaan siitä mielekästä. Samalla hän on kykenevä puolustautumaan hyväksikäyttöä vastaan. Ihmisoikeustyö mahdollistaa muutoksen.

Ihmisoikeustyö on vaativaa, mutta ei mahdotonta. Tämän nuoret voivat itse kokea valmistaessaan julistetta. Rastin tarkoitus on antaa nuorille kokemus siitä, että heilläkin on kykyjä ja osaamista, hekin voivat vaikuttaa. Tärkein tavoite on herättää nuorisessa kiinnostus toimia itse ihmisoikeuksien toteutumisen puolesta. Lisäksi rasti toivottavasti herättää pohdintaa lukutaidon merkityksestä.

Taustatietoa rastin pitäjälle

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus annettiin YK:n kolmannessa yleiskokouksessa vuonna 1948. Guatemala hyväksyi sen yhdessä 47 muun YK:n jäsenvaltion kanssa. Julistus sisältää 30 artiklaa. Sen mukaan kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasa-arvoisina. Se kieltää kaiken rotuun, uskontoon, sukupuoleen, väriin, kieleen, poliittiseen vakaumukseen tai muuhun mielipiteeseen, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, omaisuuteen, syntyperään tai muuhun tekijään perustuvan syrjinnän ja erottelun.

Julistuksessa sanotaan, että kaikki ihmiset ovat oikeutettuja elämään, vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen. Monet julistuksessa mainitut oikeudet eivät toteudu tai toteutuvat puutteellisesti Guatemalassa. Erityisesti alkuperäisväestön edustajat eli eri heimoihin kuuluvat maya-intiaanit kärsivät jatkuvista ihmisoikeusloukkauksista.

Ihmisoikeustyötä tekevät maailmalla lukuisat järjestöt ja muut toimijat. Ihmisoikeustyö on ihmisoikeuksien puolustamista ja ihmisten tietoisuuden lisäämistä näistä oikeuksista. Usein valtiot, joiden pitäisi suojella kansalaisiaan, polkevat näiden oikeuksia. Ihmisoikeustyötä tarvitaan, jotta useampi ihminen maailmassa voisi elää mielekästä elämää ilman pelkoa.

Tila

Sisätila, joka soveltuu askarteluun.

Tarvikkeet

- iso (A3 tai A2) pahvi/paperi jokaiselle ryhmälle
- kyniä
- tusseja
- liituja
- puuvärit
- vesivärit
- lehtiä
- sakset
- liimaa
- ihmisoikeuksien julistus kortit
- hattu tms. artiklojen arpomista varten
- YK:n ihmisoikeusjulistus kokonaisuudessaan (liite 2)

Rastin kulku

Aseta kaikki tarvikkeet ja YK:n ihmisoikeusjulistus esille ennen kuin ensimmäinen ryhmä tulee rastille.

Kerro ryhmälle alla oleva tarina lukutaidottomasta nuoresta mayanaisesta:

20-vuotias mayanainen Jilma ei ole koskaan ollut koulussa. Kukaan ei ole opettanut häntä lukemaan ja kirjoittamaan, laskemisesta nyt puhumattakaan. Jilmalla on 2-vuotias poika, jota hän hoitaa kotona äitinsä avustuksella. Lapsen isä, Jilman entinen poikaystävä, lähti, kun kuuli Jilman olevan raskaana. Jilma ei ole koskaan kuullut Ihmisoikeusjulistuksesta. Hänellä ei ole aavistustakaan siitä, mitä se pitää sisällään. Jilma osaa vain ketsin kieltä. Teidän tulisi kertoa Jilmalle yhdestä ihmisoikeusjulistuksessa olevasta oikeudesta julisteen avulla.

Pyydä ryhmää nostamaan hatusta yksi ihmisoikeusjulistuksen artikla. (Tarjolla ei ole kaikkia julistuksen artikloja, vaan niistä on valittu sellaiset, joiden kuvittaminen on kohtuullisen helppoa. Lisäksi joitakin artikloja on hieman lyhennetty.) Ryhmän nostamaa artiklaa ei laiteta enää takaisin hattuun. Jokaiselle ryhmälle tulee siis eri artikla.

Joissakin artikloissa siinä mainittavaa oikeutta on määritelty usealla eri tavalla. Ryhmä voi valita näistä sen, josta haluaa julisteen tehdä.

Julisteessa saa vapaasti käyttää kaikkea tarjolla olevaa materiaalia. Koska julisteen avulla on tarkoitus kertoa oikeuksista lukutaidottomalle ihmiselle, ei siinä tule olla tekstiä.

Julisteet esitellään rastien jälkeisen purun yhteydessä. Julisteet ja niiden tekijät voidaan myös kuvata ja kuvat laittaa www.pelastamaailma.fi -sivustolle niitä varten perustettuun pelastustehtävään, joka on samanniminen kuin tämä rasti.

<p>4. artikla. Ketään ei saa pitää orjana tai orjuutettuna, kaikki orjuuden ja orjakaupan muodot on kiellettävä.</p>	<p>5. artikla. Ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella tai rangaista julmasti, epäinhimillisesti tai alentavasti</p>
<p>16. artikla. Täysi-ikäisillä miehillä ja naisilla on oikeus solmia avioliitto ja perustaa perhe ilman minkäänlaisia rodusta, kansallisuudesta tai uskonnosta johtuvia rajoituksia. Heillä on yhtäläiset oikeudet avioliittoon, avioliiton aikana ja sen purkamisen jälkeen. Avioliiton solmiminen tapahtukoon vain tulevien aviopuolisoiden vapaasta ja täydestä suostumuksesta.</p>	<p>18. artikla. Jokaisella ihmisellä on ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus; tämä oikeus sisältää vapauden uskonnon tai vakaumuksen vaihtamiseen sekä uskonnon tai vakaumuksen julistamiseen yksin tai yhdessä toisten kanssa, sekä julkisesti että yksityisesti, opettamalla sekä harjoittamalla hartautta ja uskonnollisia menoja.</p>
<p>19. artikla. Jokaisella on oikeus mielipiteen- ja sananvapauteen; tähän sisältyy oikeus häiritsemättä pitää mielipiteensä sekä oikeus rajoista riippumatta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja kaikkien tiedotusvälineiden kautta.</p>	<p>20. artikla. Kaikilla on oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen. Ketään ei saa pakottaa liittymään mihinkään yhdistykseen.</p>

<p>23. artikla.</p> <p>Jokaisella on oikeus työhön, työpaikan vapaaseen valintaan, oikeudenmukaisiin ja tyydyttäviin työehtoihin sekä suojaan työttömyyttä vastaan.</p> <p>Jokaisella on oikeus ilman minkäänlaista syrjintää samaan palkkaan samasta työstä.</p> <p>Jokaisella työtä tekevällä on oikeus kohtuulliseen ja riittävään palkkaan.</p> <p>Jokaisella on oikeus perustaa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin etujensa puolustamiseksi.</p>	<p>24. artikla.</p> <p>Jokaisella on oikeus lepoon ja vapaa-aikaan, työajan järkevään rajoittamiseen sekä määräaikaisiin palkallisiin lomiin.</p>
<p>26. artikla.</p> <p>Jokaisella on oikeus saada opetusta. Opetuksen on oltava ainakin alkeis- ja perusopetuksen osalta maksutonta.</p> <p>Opetuksen on pyrittävä ihmisen persoonallisuuden täyteen kehittämiseen sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen vahvistamiseen.</p>	<p>27. artikla.</p> <p>Jokaisella on oikeus vapaasti osallistua yhteiskunnan sivistyselämään, nauttia taiteista sekä päästä osalliseksi tieteen edistyksen mukanaan tuomista eduista.</p>

3 Ihmisoikeusvisa

Tutustu ensin rastiin taustatietoihin ja käy huolellisesti läpi rastiin kulku. Katso sitten mitä tarvikkeita rastiin tarvitaan ja huolehdi kaikki tarvittava rastiin hyvissä ajoin.

Tavoitteet

Nuoret saavat tietoa Guatemalasta ja sen ihmisoikeustilanteesta. He tutustuvat työhön, jota Kirkon Ulkomaanapu ja Luterilainen Maailmanliitto (LML) Guatemalassa tukevat, ja ymmärtävät työn tärkeyden.

Taustatietoa rastiin pitäjälle

Luterilaisella maailmanliitolla (LML) on Keski-Amerikassa meneillään alueohjelma, jonka nimi on "Kestävä kehitys ja vaikuttamistyö". Kirkon Ulkomaanapu tukee LML:n ohjelmaa. Guatemalassa työ alkoi vuonna 1998 ja se painottuu toimeentuloon ja ruokaturvaan sekä laajemmin ihmisten hyvinvointiin sekä oikeusturvaan. Myös ympäristönsuojelu ja katastrofivalmius ovat osa ohjelmaa. Työtä tehdään pääasiassa ketšipuolikuuna tunnetulla alueella maan keski- ja pohjoisosassa, Alta Verapazin ja Petenin lääneissä. Suurin osa ketši-heimon mayoista asuu tällä alueella. Ohjelmalla mm. tuetaan köyhiä pienviljelijöitä ja pienyritysten perustamista. Näin pyritään lisäämään perheiden hyvinvointia ja lasten koulunkäyntiä.

Ohjelman erityisteemaksi on noussut oikeus päätöksentekoon ja osallisuuteen. Tärkeässä osassa ovat alkuperäisväestön oikeudet ja rasismiin vastainen taistelu. Yhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen demokraattista johtajuutta pyritään kehittämään tuemalla erityisesti nuoria ja naisia. Tavoitteena on lisätä vaihtuvuutta järjestöjen ja yhteisöjen päättävissä elimissä sekä nostaa naisten ja nuorten osuutta niissä. Lisäksi ohjelmaan kuuluu koulutusta ihmisoikeus- ja gender-kysymyksistä. Gender-termi tarkoittaa yhteiskunnallista sukupuolta kun taas sex tarkoittaa biologista sukupuolta. Se siis kuvaa sitä miten mies ja nainen määritellään yhteiskunnassa. Millainen miehen ajatellaan olevan ja millainen naisen ajatellaan olevan ja mitkä ovat heidän roolinsa ja tehtävänsä.

Ihmisoikeusrikkomusten selvittelyyn tarjotaan asiantuntija-apua. Kaikki toiminta suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä paikallisten järjestöjen ja kyläläisten kanssa. Sukupuolten tasa-arvo sekä kestävä kehitys sisältyvät kaikkiin toimintoihin. Ohjelman lähestymistapa on oikeusperustainen. Se tarkoittaa sitä, että ihmisoikeudet on sisällytetty kaikkiin ohjelman osa-alueisiin ja niitä pyritään ohjelmassa suojelemaan ja edistämään.

Mara-jengit ovat vakava yhteiskunnallinen ongelma Guatemalassa ja muualla Keski-Amerikassa. Jenginuorten parissa tehtävä työ on Kirkon Ulkomaanavun uusi aluevaltaus. Kyse on Ulkomaanavun rahoittamasta pilottihankkeesta vuosille 2008–2010. Toimeentulomahdollisuuksien puute ja sosiaalisten verkostojen hajoaminen ajavat nuoria mukaan erittäin väkivaltaisiin rikollisjengeihin. Alun perin jengit ovat olleet köyhien kaupunkialueiden ongelma, mutta nyt jengit ovat levittäytyneet myös maaseudulle. Maaseudulla jengit liittyvät yleensä huumebisnekseen. Hallitus käyttää kovan käden politiikkaa jengejä vastaan. Tämä ei ole tuonut kestävää ratkaisua ongel-

maan. Usein kirkot ovat olleet nuorille vaihtoehto jengin jättämiseksi. Nyt kirkkokaan ei aina ole vaihtoehto.

Kirkon Ulkomaanavun rahoittaman hankkeen tavoitteena on lisätä tietoa ja ymmärrystä jengeihin hakeutuvista nuorista kirkollisten ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden piirissä sekä liittää nuoria takaisin yhteiskuntaan. Pääpaino on nuorille annettavassa psykososiaalisessa tuessa ja ammattikoulutuksessa. Samalla pyritään vaikuttamaan poliittisiin päättäjiin ja yleiseen mielipiteeseen, jotta kovan käden politiikasta päästäisiin eroon ja tilalle saataisiin pehmeämpiä ja kestävämpiä ratkaisuja. Hanketta toteuttaa katolisten ja protestanttien ekumeeninen järjestö Concejo Ecuménico Cristiano de Guatemala.

Tila

Mikä tahansa tila, jossa on pöytä.

Tarvikkeet

- Guatemala-tietopaketti
- kysymyspaperi monistettuna jokaiselle ryhmälle
- kyniä
- kumeja

Rastin kulku

Ryhmä aloittaa lukemalla Guatemala-tietopaketin. Kehota ryhmää lukemaan tietopaketti huolella, sillä siitä saattaa olla hyötyä kysymyksiin vastattaessa.

Kun kaikki ryhmän jäsenet ovat lukeneet sen, voit antaa ryhmälle kysymyspaperin.

Ryhmän tulee vastata kysymyksiin yhdessä.

Käykää oikeat vastaukset läpi sitä mukaa, kun ryhmä vastaa kysymyksiin. Lue ryhmälle myös oikeiden vastausten perässä olevat lyhyet tekstit.

Voit lisäksi kertoa taustatietojen pohjalta vielä hieman lisää ihmisoikeuksien toteutumisesta Guatemalassa ja työstä, jota niiden toteutumisen hyväksi tehdään.

Lopuksi lue tai kerro omin sanoin Marcelan tarina ryhmälle.

Oikeat vastaukset

1.a Naiset on usein myös raiskattu. Viranomaiset ovat haluttomia selvittämään näitä rikoksia.

2.b Sen lisäksi, että lapsia käytetään hyväksi kotona, monet ovat ihmiskaupan uhreja ja työskentelevät tahtomattaan prostituoituina ja pornoteollisuudessa. Lapset päätyvät seksibisnekseen monin eri tavoin: prostituoituna työskentelevä äiti voi laittaa lapsensa samalle uralle, työ baarissa tai pesulassa voi todellisuudessa ollakin prostituoi-

tuna toimimista, osallistumalla kauneuskilpailuihin voi joutua pornokuvaan.

3.c Kaikilla lapsilla ei välttämättä ole vapaa-aikaa lainkaan, vaan päivät kuluvat työtä tehden. Nämä lapset eivät välttämättä edes ymmärrä mitä leikkiminen tarkoittaa.

4.b Viranomaiset ovat asettaneet aliravitsemuksen poistamisen kansalliseksi päämääräksi.

5.b Tytöt joutuvat usein keskeyttämään koulun perheen rahavaikeuksien vuoksi. Sen sijaan monet perheet tekevät suuria uhrauksia, jotta pojat voisivat jatkaa opintoja.

6.a Vaikka Guatemala on sitoutunut Lapsen oikeuksien sopimukseen, monen lapsen kohdalla oikeudet eivät toteudu käytännössä. Edistystä on kuitenkin tapahtunut hiljalleen.

7.a Samana vuonna kolmen tuomitun tuomio kumottiin. Vuoden lopussa 19 ihmistä oli edelleen kuolemansellissä.

8.b Nainen myös saa samasta työstä pienempää palkkaa kuin mies. Tytöt, miltä tuntuisi, jos teidän kesätöissä ansaitsemanne rahat maksettaisiin poikaystäväälle?

9.c Maan pohjoisosassa viidakkoon on raivattu teitä huumeiden kuljettamista varten. Huumekauppiat antavat usein nuorille ilmaiseksi huumeita ja tarjoavat yhteisöille erilaisia palveluksia saadakseen toimia rauhassa.

10.b Ilman lääkkeitä ja hoitoa ihmiset kuolevat helpostikin voitettaviin sairauksiin. Eri-tyisesti alkuperäiskansojen naisista monet synnyttävät ilman kättilöä ja kivunlievitystä. Monet myös kuolevat synnyttäessään.

11.c Toimeentulomahdollisuuksien puute ja sosiaalisten verkostojen hajoaminen ajavat nuoria mukaan erittäin väkivaltaisiin rikollisjengeihin. Alun perin jengit ovat olleet köyhien kaupunkialueiden ongelma, mutta nyt jengit ovat levittäytyneet myös maaseudulle. Maaseudulla jengit liittyvät yleensä huumebisnekseen.

12.a Pääpaino on nuorille annettavassa psykososiaalisessa tuessa ja ammattikoulutuksessa. Samalla pyritään vaikuttamaan poliittisiin päättäjiin ja yleiseen mielipiteeseen, jotta kovan käden politiikasta päästäisiin eroon ja tilalle saataisiin pehmeämpiä ja kestävämpiä ratkaisuja. Työ on erittäin haasteellista ja jopa vaarallista jengien väkivaltaisuuksien vuoksi.

13.b Kirkon Ulkomaanapu tukee pääasiassa Guatemalaa ja Hondurasia.

14.a Suurin osa ketši-heimon mayoista asuu tällä alueella.

15.c Tärkeässä osassa LML:n ohjelmassa ovat alkuperäisväestön oikeudet ja rasmin vastainen taistelu. Yhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen demokraattista johtajuutta pyritään kehittämään tukemalla nuoria ja naisia. Ohjelmalla tuetaan myös mm. köyhiä pienviljelijöitä ja pienyritysten perustamista. Näin pyritään lisäämään perheiden hyvinvointia ja lasten koulunkäyntiä

Marcelan tarina

Marcela on 30-vuotias mayanainen. Hänellä on viisi lasta ja hyvä aviomies. Lisäksi hänellä on työpaikka. Marcela työskentelee Guatemalalaisessa ADICI nimisessä järjestössä kylätyöntekijänä. Hän kiertää kylissä opettamassa, neuvomassa ja ohjaamassa asukkaita. Marcela on rohkea eikä pelkää puhua. Aina hän ei kuitenkaan ole ollut sellainen.

Marcela syntyi erään suurmaanomistajan tilalla, kun Guatemalassa oli sisällissota. Hänen vanhempansa olivat tilalla töissä. Käytännössä he olivat kuin orjia. Marcelan veli liittyi hallitusta vastaan taisteleviin sisseihin. Veli ei halunnut Marcelan jäävän tilalle orjaksi ja haki hänet mukaansa. Marcela oli tavallinen nuori mayanainen: ujo ja puhumaton. Veli opetti Marcelan lukemaan ja toi hänelle luettavaksi kirjoja, jotka olivat siihen aikaan kiellettyjä.

Marcela kulki veljensä mukana erilaisissa tapaamisissa. Kerran he olivat kokoontumisessa, jossa oli mukana työntekijöitä ADICI-järjestöstä. Järjestön työntekijät tulivat Marcelan luokse kokouksen päätyttyä. He kysyivät haluaisiko Marcela liittyä heidän joukkoonsa: oppia lisää oikeuksistaan ja auttaa ja opettaa muita.

Marcela vastasi kyllä. Nyt hän toimii kylätyöntekijänä auttaen muita maya-intiaaneja.

Marcela

Guatemala ja ihmisoikeudet

1. Vuonna 2006 maassa tapettiin ainakin 580 naista. Tällaisesta rikoksesta tuomion sai:
 - a) 6
 - b) 138
 - c) 512 henkilöä.

2. Päivittäin seksuaalisen hyväksikäytön tai väkivallan uhriksi joutuu avioltta:
 - a) 500
 - b) 2000
 - c) 4000 tyttöä ja poikaa.

3. Lain mukaan lapsilla ei saa teettää liian raskasta tai pitkäkestoista työtä. Guatemalassa työtä tekevästä noin joka:
 - a) kymmenes
 - b) kahdeksas
 - c) viides on 5-17-vuotias.

4. Kroonisesta aliravitsemuksesta kärsii n.
 - a) 37 %
 - b) 67 %
 - c) 77 % alkuperäiskansoihin kuuluvista lapsista.

5. Maaseudulla peruskoulun suorittaa loppuun
 - a) 1 kymmenestä
 - b) 2 kymmenestä
 - c) 3 kymmenestä koulun aloittaneesta.

6. Guatemala sitoutui Lapsen oikeuksien julistukseen
 - a) 1990.
 - b) 1996.
 - c) ei ole sitoutunut.

7. Guatemalassa on voimassa kuolemanrangaistus. Vuonna 2007 teloitettiin
 - a) 0
 - b) 3
 - c) 8 ihmistä.

8. Palkkatyötä tekevän naisen palkka maksetaan Guatemalassa usein
 - a) naiselle suoraan käteen pimeästi.
 - b) naisen aviomiehelle.
 - c) naisen isälle.

9. Yhdysvaltoihin tulevasta kokaiiinista anviolta:

- a) 25 %.
- b) 50 %.
- c) 75 % kulkee Guatemalan kautta.

10. Terveysthuollon ulkopuolella Guatemalassa on n.

- a) 1,6
- b) 2,4
- c) 4,5 miljoonaa ihmistä.

11. Guatemalassa ja muualla Keski-Amerikassa yleisiä hyvin väkivaltaisia rikollisjengejä kutsutaan:

- a) para-
- b) qara-
- c) mara-jengeiksi.

12. Kirkon ulkomaanapu alkoi vuonna 2008 tukea jengien parissa tehtävää työtä. Tavoitteena on mm.:

- a) lisätä tietoa ja ymmärrystä nuorista, jotka hakeutuvat jengeihin.
- b) käännä jenginuorista hartaita kristittyjä.
- c) etsiä nuorille kunnollisia työpaikkoja.

13. Luterilaisella maailmanliitolla (LML) on Keski-Amerikassa alueellinen ohjelma, joka toimii Guatemalan lisäksi:

- a) Belizessä ja Costa Ricassa.
- b) El Salvadorissa, Nicaraguassa ja Hondurasissa.
- c) Belizessä, Hondurasissa ja Panamassa.

14. LML tukee työtä Guatemalassa erityisesti ketši-puolikuuna tunnetulla alueella

- a) Petenin ja Alta Verapazin
- b) Izabalin ja Zacapan
- c) Jalapan ja Santa Rosan lääneissä.

15. LML:n ohjelmassa korostuvat:

- a) puhdas vesi ja sanitaatio.
- b) ympäristön suojeleminen ja ruokaturva.
- c) ihmisoikeudet, päätöksen teko ja vaikuttaminen.

GUATEMALA-TIETOPAKETTI

Itsenäistyi: 1821

Asukasluku: 13 miljoonaa

Pääkaupunki: Guatemala City

Naapurimaat: Meksiko, Belize, Honduras ja El Salvador

Presidentti: Álvaro Colom Caballeros

Guatemala on Keski-Amerikan suurin valtio. Se itsenäistyi 1821, Espanjan siirtomaavallan alta. Maan asukkaista n. 60 % on mestitzejä eli espanjalaisten ja intiaanien jälkeläisiä, Guatemalassa heitä kutsutaan ladinoiksi, ja n. 40 % kuuluu eri maya-intiaaniheimoihin. Lisäksi maassa elää pieni atsteekkeistä polventuva alkuperäiskansa, xincat, ja vähän garifunia, joilla on afrikkalaiset juuret. Guatemalassa puhutaan espanjaa ja yli 20 eri maya-kieltä. Eliniänodote on 70 vuotta.

Guatemalasta löytyy sekä vuoria, että sademetsää. Luonto on toisinaan uhka ihmisille. Maassa on lukuisia toimivia tulivuoria ja silloin tällöin maa järisee. Merkittävä uhka ovat myös hurrikaanit ja muut trooppiset myrskyt. Vuonna 2005 kirkon ulkomaanaputuki hurrikaanin Stanin aiheuttamien rankkasateiden uhreja Guatemalassa ja sen naapurimaassa El Salvadorissa. Sateet olivat huuhtoneet mukanaan teitä, siltoja sekä koteja.

Guatemala on demokratia, jonka valtion päämies on presidentti. Äänestysikäraja on 18 vuotta. Armeijan palveluksessa olevat henkilöt eivät saa äänestää. Maa on jaettu 22 hallinnolliseen alueeseen, joita hallinnoivat kuvernöörit. Kuvernöörit ovat presidentin nimittämiä. Maan perustuslaki astui voimaan 1986. Vuonna 1993 laki oli hetken aikaa jäädytettynä. Kun silloinen presidentti oli syrjäytetty, lakia uudistettiin ja se astui uudelleen voimaan. Guatemalassa demokratia toimii heikosti, korruptio on yleistä ja menneisyyttä ei juuri käsitellä. Guatemala on sitoutunut moniin ihmisoikeussopimuksiin ja julistuksiin, kuten esimerkiksi: Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (1948), Lapsen oikeuksien julistus (1990), Alkuperäiskansojen oikeuksien sopimus (1996).

36 vuotta kestäneen sisällissodan jäljet näkyvät edelleen. Rauhansopimus allekirjoitettiin 1996. Sodassa kuoli n. 100 000 ihmistä ja n. 40 000 katosi. Yhteensä n. miljoona ihmistä joutui jättämään kotinsa. Neljäsosa pakeni maasta, useimmat Meksikoon. Eniten sodasta kärsivät intiaanit. Sisällissotaa voisi melkein pä kutsua etniseksi puhdistukseksi, jonka avulla pyrittiin pääsemään eroon mayoista. Rauhansopimuksessa tunnustettiin mayojen olemassa olo ja oikeudet ensimmäisen kerran maan itsenäistymisen jälkeen.

Sisällissodan aikana kidutukset ja alkuperäisväestön naisten joukkoraiskaukset olivat osa hallituksen strategiaa. Sodan jälkeen perustettiin Menneisyyden selvityskomissio tutkimaan sen aikana tapahtuneita ihmisoikeusloukkauksia. Raikausten suuren määrän takia komissio ehdotti muun muassa psykososiaalista kuntoutusta, jonka

tarkoituksena olisi auttaa kärsineitä naisia ja heidän yhteisöjään selviytymään traumoistaan. Vielä useiden vuosien kuluttua yhtään tällaista kuntoutusohjelmaa ei ole käynnistetty.

Vuonna 2004 arviolta 56 % väestöstä eli alle 2 dollarilla päivässä, vaikka työttömyys oli vain n. kolmen prosentin luokkaa. Kuilu köyhien ja rikkaiden välillä on valtava. Suurin työllistäjä Guatemalassa on maatalous. Se työllistää n. puolet väestöstä. Työ pelloilla on huonopalkkaista.

Guatemalalaisista aikuisista n. 70 % on lukutaitoisia. Naisten keskuudessa lukutaito on harvinaisempaa kuin miesten. Erityisesti maya-naisista moni on lukutaidoton. Nykyään hieinan useampi tyttö kuin poika aloittaa peruskoulun. Koulun aloittavien määrä on ollut viime vuosien aikana kasvussa. Koulun kuitenkin keskeyttää moni, maaseudulla peräti 80 %. Perustuslain mukaan peruskoulun tulee olla ilmainen, mutta käytännössä tämä ei kuitenkaan toteudu. Vanhemmat maksavat koulupuvun, -ruuan ja lapsen rekisteröinnin kouluun. Opetus kouluissa tapahtuu pääasiassa espanjaksi, mikä vaikeuttaa alkuperäiskansojen lasten koulunkäyntiä. Kouluissa ei myöskään juuri opeteta mayojen historiaa ja kulttuuria.

Kansainvälinen rikollisuus on pesiytynyt Guatemalaan. Maan kautta kulkee arviolta 3/4 Yhdysvaltain markkinoille menevistä huumeista. Sen lisäksi että Guatemala on huumeiden kauttakulkumaa, siellä myös viljellään huumekasveja ja valmistetaan huumeita. Myös muu rikollisuus, kuten ryöstöt, on tavallista. Joka päivä usea ihminen kuolee väkivallan seurauksena. Väkivaltaisiin rikollisjengeihin törmää kaikkialla maassa, jengejä kutsutaan mara-jengeiksi. Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö on yleistä. Arviolta n. 2000 lasta joutuu päivittäin seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi. Osa lapsista joutuu hyväksikäytetyksi kotona ja osa ajautuu mukaan seksibisnekseen. Rasismi ja rasistiset rikokset ovat iso ongelma Guatemalassa. Se on jäänne koloniaaliselta ajalta ja kohdistuu nimenomaan alkuperäisväestöön.

Guatemalassa on uskonnon vapaus. Pääuskonto on roomalaiskatolisuus. Katoliseen uskoon on mayojen parissa sekoittuneet alueen perinteiset uskonnot ja uskomukset. Mayojen katolisuus on sekoitus vanhoja uskontoja ja katolisuutta. Muutaman viime vuosikymmenen aikana evankelinen protestanttisuus on nostanut voimakkaasti päätään ja nyt n. 30-40 % maan väestöstä on protestantteja. Nykyisin monet mayat haluavat palata entistä enemmän vanhoihin maya-uskontoihin.

4 Elämän valttikortit

Tutustu ensin rasti taustatietoihin ja käy huolellisesti läpi rastiin kulku. Katso sitten mitä tarvikkeita rastiin tarvitaan ja huolehdi kaikki tarvittava rastiin hyvissä ajoin.

Tavoitteet

Tällä rastiin tavoitteena on, että nuoret pysähtyvät pohtimaan omia arvojaan ja saavat valmiuksia käydä keskustelua arvoista myös myöhemmin elämässään.

Tila

Mikä tahansa tila, jossa on pöytä.

Tarvikkeet

- Elämän valttikortit -pelikortit
- paperia
- kyniä

Rastiin kulku

Ja pelikortit tasan ryhmäläisten kesken, 4–7 korttia pelaajaa kohden. Muutama kortti jää yli. Anna pelaajille paperit ja kynät ja kehota heitä kirjoittamaan muistiin mitkä kortit heillä on nyt kädessään.

Ohjeista pelaajia korttien vaihtamisesta:

Pelaajat saavat vaihtaa keskenään kortteja pimeästi eli he eivät saa näyttää muille pelaajille mitkä kortin antavat pois vaan kortit annetaan tekstipuoli alaspäin. Jokaisella pelaajalla tulee koko pelin ajan olla kädessään yhtä monta korttia, kuin alun perin on jaettu.

Anna pelaajille n. 3–4 minuuttia aikaa vaihtaa kortteja keskenään.

Pelien loputtua pyydä pelaajia kertomaan mitkä kortit kullakin oli pelin alussa.

Kysy jokaiselta miksi hän luopui tietyistä korteista ja miksi hän piti tietyt kortit. Kysy muilta pelaajilta olisivatko he päätyneet samaan vai eri ratkaisuun ja miksi.

Keskustelkaa korteissa olevien asioiden hyvistä ja huonoista puolista.

- Millaisessa valossa asiat näyttäytyvät, jos ajatellaan, että olemme Suomessa.
- Entä jos kuvitellemme olevamme Guatemalassa?

Esittele yli jääneet kortit ja kysy olisivatko pelaajat ottaneet mieluummin jonkin niistä korteista ja miksi.

Kysymyksiä ei välttämättä tarvitse seurata orjallisesti, jos ryhmä saa aikaan vapaan keskustelun korttien aiheista. Kysymykset ovat apuna, jos keskustelua ei tahdo syn-

tyä tai se ajautuu sivuraiteille.

Taustatiedoissa on myös tietoa ja kysymyksiä liittyen eri kortteihin, käytä niitä apuna keskustelun käynnistämiseksi.

Pidä huolta, että kaikki saavat puheenvuoron ja kenenkään näkemyksiä ei lytätä.

Taustatietoa rastin pitäjälle

Olen HIV-positiivinen. HIV ei ole enää välitön kuolemantuomio. Siihen on kehitetty tehokkaita lääkkeitä, joiden avulla on mahdollista elää varsin normaalia elämää jopa vuosikymmeniä. Kehitysmaissa vain harvalla on kuitenkin mahdollisuus saada lääkkeitä, sillä ne ovat kalliita.

Olen terve. Moni ei ole yhtä onnekas. Mieleltään tai ruumiiltaan sairaita on paljon. Ihminen voi olla terve, vaikka hän liikkuisi pyörötuolilla tai olisi sokea. Onko ihminen terve, jos hän itse kokee olevansa terve?

Minulla on alkoholiongelma. Alkoholiongelma vaikuttaa ihmissuhteisiin, työhön ja terveyteen. Pahimmillaan runsaan alkoholinkäytön seurauksena ihminen voi menettää perheen ja ystävät, saada potkut työpaikasta ja terveys voi pettää.

Minulla on kehitysvammainen lapsi. Vähentääkö vamma lapsen arvoa? Rakastaisitko vammaista lasta vähemmän kuin ns. tervettä lasta?

Minulla on viisi lasta. Monissa maissa lapset ovat vanhempiansa vanhuuden turva. Kehitysmaissa lapsikuolleisuus on korkea. Guatemalassa kuolee vuosittain n. 19 000 alle viisivuotiasta lasta. Montako lasta sinä haluaisit?

Vanhempani pakottivat minut naimisiin 14-vuotiaana. Pakkoavioliitot ovat arkipäivää useissa kehitysmaissa. Useimmiten pakotettuina naimisiin joutuvat tytöt. Nuoret tytöt, jopa kymmenvuotiaat, pakotetaan naimisiin itseään jopa kymmeniä vuosia vanhempien miesten kanssa. Voiko pakkoavioliitto olla onnellinen?

Puolisoni on väkivaltainen minua kohtaan. Niin Suomessa kuin muissakin maissa väkivallan yleisin tapahtumapaikka on koti ja väkivalta kohdistuu omiin perheenjäseniin. Perheväkivalta voi olla niin henkistä kuin fyysistäkin. Se satuttaa erityisesti, kun ihminen, jonka pitäisi rakastaa sinua, lyö ja lyttää henkisesti maanrakoon.

Minulla on hyviä ystäviä. Hyvät, luotettavat ystävät suojaavat mielenterveyttä ja tuovat elämään sisältöä.

Uskon Jumalaan. Mitä usko merkitsee sinulle?

Olen vankilassa mielipiteideni takia. Suomessakin voi joutua vankilaan mielipiteidensä takia. Kieltäytyminen sekä ase- että siviilipalveluksesta johtaa usein oikeudenkäyntiin ja vankilatuomioon.

Asun pakolaisleirillä. Miljoonat ihmiset elävät pakolaisleireillä. Väliaikaisiksi tarkoitettujen leirien toimivat monien kotipaikkana vuosia. Olot leireillä ovat alkeelliset ja turvat-

tomat ja kaikki on jaettava tuhansien muiden kanssa. Huonon hygienian vuoksi taudit leviävät herkästi ja ruoka ei aina riitä. Kestäisikö elämää pakolaisleirillä?

Omistan kesämökin. Suomessa joka kuudes kotitalous omistaa kesämökin. Guatemalassa tuhannet lapset elävät kadulla. Miksi haluaisit/et haluaisi omistaa kesämökkiä?

Keittiössäni on jääkaappi täynnä ruokaa. Se tarkoittaa sitä, että sinulla on myös sähköt kotonasi ja, että sinulla on koti! Monelta nämä ylellisyydet puuttuvat.

Kotiini ei tule juoksevaa vettä. Juoksevan veden puuttuminen hankaloittaa päivittäisiä toimia. Kehitysmaissa tytöt ja naiset voivat joutua hakemaan vettä useiden kilometrien päästä monta kertaa päivässä. Juokseva vesi mahdollistaa veden ja energian tuhlaamisen esimerkiksi lorottamalla vettä suihkussa saippuoinninkin aikana. Onko juokseva vesi välttämättömyys? Oletko ollut oloissa, joissa juoksevaa vettä ei ole ollut käytettävissä? Millaista se oli?

Minulla on lemmikkikoira. Lemmikit suojaavat mielenterveyttä ja tuovat elämään sisältöä. Haluaisitko lemmikin? Minkä?

Teen vapaaehtoistyötä muiden ihmisten hyväksi. Toisten auttaminen voi olla välillä todella raskasta vapaaehtoiselle. Vapaaehtoistyö ei ole helppoa. Se on kuitenkin hieno ja tärkeä tapa osoittaa lähimmäisenrakkautta. Olisitko valmis tekemään vapaaehtoistyötä? Miksi? Millaista?

En osaa lukea enkä kirjoittaa. Lukutaito mahdollistaa kouluttautumisen ja siten paremman työn ja elintason. Lukutaidon avulla voi saada tietoa omista oikeuksistaan ja vaikuttaa yhteisössään. Guatemalalaisista aikuisista 31 % on luku- ja kirjoitustaidottomia. Valtaosa heistä on maya-intiaaneja. Mitä ongelmia lukutaidottomuudesta voi seurata?

Minulla on vakituinen työpaikka. Vakituinen työpaikka tuo turvaa. Ei tarvitse jatkuvasti miettiä millä saisi ruokittua perheen huomenna tai ensi kuussa. Toisaalta se myös sitoo tiettyyn paikkaan ja aikatauluun. Haluaisitko mieluummin vakituisen työpaikan vai tehdä pätkätöitä?

Kotimaassani on sisällissota. Maailmassa on tälläkin hetkellä käynnissä useita sisällissotia. Sota vaikuttaa kaikkien niiden ihmisten elämään, jotka ovat sen keskellä, ovat paenneet sitä tai jotka tuntevat edes yhden ihmisen, joka on sodan keskellä.

Olen homoseksuaali. Mitä ajattelet homoseksuaalisuudesta?

Liikun pyörätuolilla. Pyörätuolilla liikkuminen ei välttämättä tarkoita, että on vanha tai sairas. Urheilullinen nuorikin voi liikkua pyörätuolilla fyysisen vamman takia. Hän ei kuitenkaan ole sairas.

Teen töitä seitsemänä päivänä viikossa. Maailmassa on miljoonia ihmisiä, jotka joutuvat tekemään töitä viikon jokaisena päivänä. Heillä ei ole mahdollisuutta Ihmis-oikeusjulistuksessa määritettyyn lepoon ja vapaa-aikaan. Millaisiin asioihin käytät vapaa-aikaasi?

Tunnen oloni turvalliseksi liikkuessani ulkona. Kaikki eivät tunne oloaan turvalliseksi ulkona liikkuessaan. Monet joutuvat pelkäämään ryöstöä, pahoinpitelyä tai mielivaltaista pidätystä. Oletko joskus tuntenut olosi turvattomaksi ulkona liikkuessasi? Missä ja milloin?

Minut on adoptoitu. Adoptoitu lapsi on aina kokenut hylkäämisen biologisten vanhempien taholta. Moni kuitenkin saa uudessa perheensä rakkautta ja huolenpitoa sekä aineellisesti paremmat lähtökohdat elämään kuin mitä he olisivat voineet saada biologisilta vanhemmiltaan.

Voin äänestää vaaleissa. Äänestämällä voi vaikuttaa omaan, yhteisönsä ja maansa tulevaisuuteen. Miljoonilla ihmisillä, kuten diktatuureissa elävillä ja henkilöpaperittomilla, ei ole tätä mahdollisuutta. Onko äänestäminen mielestäsi tärkeää? Voiko äänestämällä vaikuttaa? Perustelee.

Sukulaiset asuvat lähelläni. Lähellä asuvat sukulaiset ovat usein apu ja turva. Heitä voi pyytää hetkeksi vahtimaan lapsia tai lainaamaan rahaa. Aina välit sukulaisten kanssa eivät kuitenkaan ole kunnossa ja lähelläkin asuvia yritetään vältellä. Mitä sinä ajattelet sukulaisistasi?

Saan käydä koulua. Suomessa koulunkäynti on itsestäänselvyys. Kehitysmaissa monella lapsella ei ole mahdollisuutta käydä koulua vaan he joutuvat tekemään töitä pienestä pitäen. Koulunkäynti mahdollistaa köyhyydenkierteen katkaisemisen.

Olen HIV-positiivinen.	Olen terve.	Minulla on alkoholi-ongelma.
Minulla on kehitysvammainen lapsi.	Minulla on viisi lasta.	Vanhempani pakottivat minut naimisiin 14-vuotiaana.
Puolisoni on väkivaltainen minua kohtaan.	Minulla on hyviä ystäviä.	Olen vankilassa mielipiteideni takia.

<p>Asun pakolaisleirillä.</p>	<p>Omistan kesämökin.</p>	<p>Keittiössäni on jääkaappi täynnä ruokaa.</p>
<p>Kotiini ei tule juoksevaa vettä.</p>	<p>Minulla on lemmikkikoira.</p>	<p>Teen vapaaehtois- työtä muiden ihmisten hyväksi.</p>
<p>En osaa lukea enkä kirjoittaa.</p>	<p>Minulla on vakituinen työpaikka.</p>	<p>Kotimaassani on sisällissota.</p>

Uskon Jumalaan.	Olen homoseksuaali.	Liikun pyörätuolilla.
Teen töitä seitsemänä päivänä viikossa.	Tunnen oloni turvalliseksi liikkuessani ulkona.	Minut on adoptoitu.
Voin äänestää vaaleissa.	Sukulaiset asuvat lähelläni.	Saan käydä koulua.

5 Kylätyöntekijän matkassa

Tutustu ensin rastisi taustatietoihin ja käy huolellisesti läpi rastin kulku. Katso sitten mitä tarvikkeita rastilla tarvitaan ja huolehdi kaikki tarvittava rastille hyvissä ajoin.

Tavoitteet

Nuoret tutustuvat kylätyöntekijän työhön sekä arjen iloihin ja suruihin Guatemalalaisessa maya-intiaanien kylässä. Pienten tarinoiden kautta he samaistuvat kylän asukkaisiin, kokevat empatiaa näitä kohtaan ja haluavat auttaa. He kokevat, että asioita on mahdollista muuttaa ja ihmisten elämänkohtaloihin vaikuttaa.

Taustatietoa rastin pitäjälle

Kylätyöntekijä auttaa kyläläisiä kehittämään kylää ja parantamaan heidän elämänlaatuun. Kylätyöntekijät ovat paikallisia ihmisiä ja heidät on palkannut paikallinen järjestö. He ovat yleensä opiskelleet korkeakoulussa ja voivat opiskella työnsä ohessa.

Kylätyöntekijä innostaa kyläläisiä toimimaan yhdessä yhteiseksi hyväksi. Hän opettaa, ohjaa ja neuvoo kyläläisiä sekä osallistuu kyläkomitean tapaamisiin. Kylätyöntekijä tuntee alueen ja sen ongelmat

Guatemalassa kylätyöntekijät kiertävät kylästä toiseen. Yhdessä kylässä he käyvät yleensä pari kertaa kuussa ja viiptyvät muutaman päivän. He muun muassa opastavat kyläläisiä luonnonmukaisessa viljelyssä, jakavat heille tietoa heidän oikeuksistaan ja rohkaisevat naisia kokoontumaan yhdessä ja keskustelemaan omista ja kylän asioista.

Tila

Mikä tahansa tila, jossa on pöytä.

Tarvikkeet

- pelilauta
- tapahtumakortit
- noppa
- pelinappula jokaiselle pelaajalle

Rastin kulku

Lue ryhmälle taustatiedot tai kerro omin sanoin taustatietojen pohjalta siitä mitä kylätyöntekijät ovat ja mitä he tekevät.

Kerro heille mistä pelissä on kyse alla olevan tekstin perusteella:

Ryhmänne on vierilemassa Guatemalalaisessa kehitysyhteistyöjärjestössä, jota Kirkon Ulkomaanapu tukee. Yksi järjestön kylätyöntekijöistä, 30-vuotias Rebecca, on juuri lähdyssä Nimlajakokin kylään keskustelemaan kylässä me-

neillä olevista projekteista ja opettamaan kyläläisille maanomistukseen liittyviä asioita.

Teille tarjotaan mahdollisuutta lähteä Rebeccan mukaan tutustumaan kylään ja sen ihmisiin. Otatte tilaisuuden innolla vastaan.

Anna pelaajien valita pelinappulat.

Ohjeista pelaajia pelin säännöistä:

Aloitusvuoro arvotaan noppaa heittämällä, isoimman silmäluvun saanut aloittaa pelin. Vuoro kiertää myötäpäivään.

Pelissä edetään noppaa heittämällä. Kun pelaaja tulee punaiseen ympyrään, vuoro siirtyy seuraavalle pelaajalle.

Keltaiseen ympyrään tulleessaan pelaaja nostaa tapahtumakortin, lukee sen ääneen muille pelaajille ja toimii kortin ohjeiden mukaan. Sen jälkeen vuoro siirtyy seuraavalle pelaajalle.

Vihreä ympyrä on koulu ja sininen ympyrä on vesipumppu. Näissä ympyröissä menetellään kuten punaisissa ympyröissä.

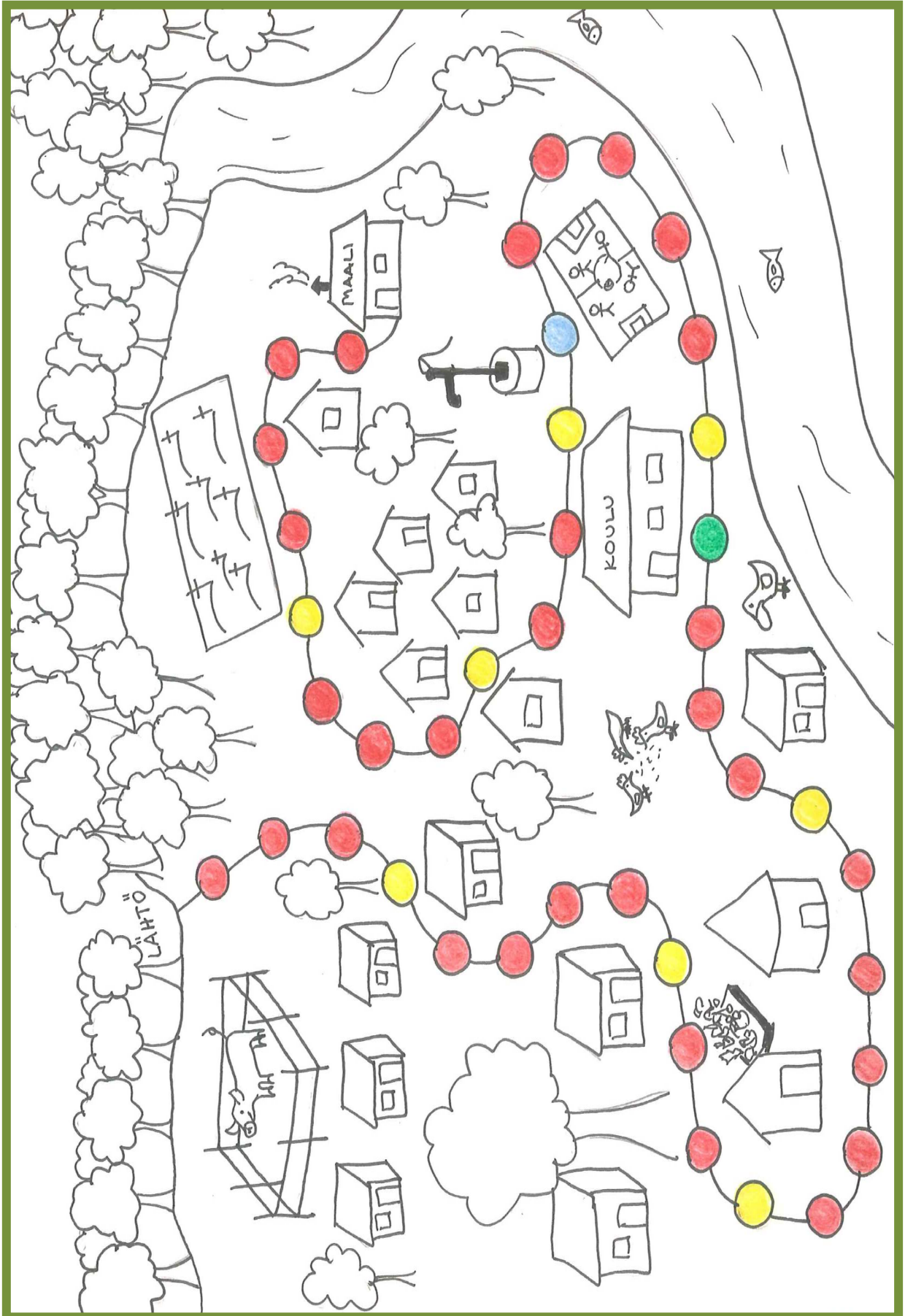
Pelin voittaa pelaaja, joka ensimmäisenä pääsee maaliin eli kylän johtajan kotiin. Maaliin ei tarvitse päästä tasaluvulla.

Mikäli pelin jälkeen jää aikaa, kysy nuorilta ketkä pelissä esiintyneistä ihmisistä jäivät erityisesti heidän mieleensä. Haluaisivatko he auttaa jotakuta pelin henkilöistä? Miksi? Miten? Mitä kyläyöntekijä tekee?

Tyttö auttaa äitiään kotitoissa pesemällä pyykkiä

Pelilauta

Tapahtumakortit

<p>Luoksenne tulee 33-vuotias Maria. Hänen aviomiehensä Alvarez on tunnettu äkkipikaisuudestaan.</p> <p>–Mitä minä voin tehdä? En jaksa enää. Nyt kun Alvarezilla ei ole enää töitä, hän vain juo. Humalassa hän lyö lapsia ja minua. Sinun täytyy auttaa.</p> <p>Rebecca ryhtyy pohtimaan Marian kanssa tämän elämäntilannetta. Jäät kuuntelemaan heidän keskusteluaan yhden heittovuoron ajaksi. Koska et kuitenkaan ymmärrä maya-kieltä, jota he puhuvat, jatkat matkaasi sitä seuraavalla kierroksella.</p>	<p>23-vuotias Luis tulee hakemaan Rebecan ja sinut mukaansa. Kylä sai Luterilaiselta maailman liitolta rahaa vesipumpun rakentamista varten. Rakentaminen on juuri aloitettu. Luis on yksi rakentajista. Kaikki rakentajat ovat kyläläisiä. Työtä valvoo rakennusinsinööri, joka on töissä vapaaehtoisena.</p> <p>Seuraatte Luisia, siirry siniseen ympyrään. Rebecca haluaa jutella insinöörin kanssa siitä, kuinka työt ovat lähteneet käyntiin.</p>
<p>52-vuotias Rigoberta tulee luoksenne. Rigoberta jäi leskeksi Guatemalan sisällissodan aikana 1988. Hän kasvatti yksin viisi lasta: kaksi omaa ja kolme veljen, joka vaimoineen kuoli myös sisällissodassa. Nyt Rigobertalla on hyviä uutisia, jotka hän haluaa jakaa kanssasi:</p> <p>–Nuorin veljentyttäreni Isabel pääsi opiskelemaan sairaanhoitajaksi! Minulla ei olisi ollut varaa kouluttaa häntä, mutta ulkomaalainen pariskunta lupasi maksaa hänen koulunsa. Olen niin onnellinen.</p> <p>Rebecca tuntee pariskunnan ja onnittelee Rigobertaa:</p> <p>– He ovat hyviä ihmisiä. Isabel on ahkera ja menestyy varmasti opinnoissa.</p> <p>Rigobertan onnen kunniaksi saat ylimääräisen heittovuoron.</p>	<p>45-vuotias Ana Sofia pysäyttää teidät. Ana Sofia haluaa kertoa teille kuinka onnellinen hän on kanoista, jotka hän sai Kirkon Ulkomaanavun toisenlaisen lahjan kautta.</p> <p>– Kanat ovat niin tarmokkaita ja munivat hyvin. Osan munista käytän kotona ruokaan ja osan myyn. Kananmunia myymällä olen voinut ostaa suolaa ja öljyä. Kohta voi ehkä ostaa lankoja tehdäkseni uuden huipilin.</p> <p>Riennätte Ana Sofian kanssa katsomaan kanoja. Siirry kolme askelta eteenpäin. Rebecca antaa Ana Sofialle muutamia ohjeita kanojen hoitoon.</p>

<p>8-vuotias Julio tulee ujosti luoksenne. – Opettaja pyysi, että tulisitte katsomaan koulua. Se on vihdoin saatu korjattua!</p> <p>Koulu vaurioitui pahasti hirmumyrskyssä viime vuonna. Kyläläiset korjasivat koulun talkootöillä. Materiaaleihin he saivat rahaa Luterilaiselta maailman liitolta.</p> <p>Menette katsomaan koulua. Siirry vihreään ympyrään. Rebecca sopii opettajan kanssa, että hän voi iltapäivällä koulun jälkeen järjestää maanomistusasioita koskevan koulutuksen koulussa.</p>	<p>Näette 14-vuotiaan Rosan kitkemässä perheensä peltotilkulla. Rebecca kysyy Rosalta, miksei hän ole koulussa. – Isä ja äiti olivat sitä mieltä, että meillä ei ole enää varaa minun koulunkäyntiini. Heidän mielestään minun on parempi alkaa tehdä enemmän töitä. He toivovat voivansa kouluttaa edes veljeni kunnolla.</p> <p>Juttelette Rosan kanssa yhden heittovuoron ajan. Rebecca lupaa selvittää voisiko Rosa saada stipendin, jotta hän voisi jatkaa koulua.</p>
<p>Kuulette, että 27-vuotias Estella synnytti kolmannen lapsensa yhdeksän päivää sitten. Perinteiden mukaisesti kiirehditte tervehtimään vauvaa ja äitiä. Saat ylimääräisen heittovuoron.</p> <p>Estella kertoo teille iloisesti synnytyksestä: – Poika syntyi täällä kotona, kun eihän täältä ole mahdollista minnekään sairaalaan päästä. Kaksi meidän kylän naisista auttoi synnytyksessä. Kaikki meni hyvin.</p>	<p>Tapaatte 17-vuotiaan Carlosin, joka kertoo 20-vuotiaan isoveljensä lähteneen Guatemala Cityyn. – Miguel lähti kaksi viikkoa sitten. Hän sanoi aikovansa etsiä töitä. Minä kuitenkin luulen, että hän lähti sinne huumeiden takia. Hän sai huumekauppiailta lahjoja. Pelkään, etten enää koskaan näe häntä.</p> <p>Jäätte kuuntelemaan Carlosin huolia yhden heittovuoron ajaksi. Rebecca yrittää rohkaista Carlosia, vaikka pelkääkin tämän olevan oikeassa.</p>

Kylätyöntekijä, Rebecca, kertoo teille omasta elämästään:

– Minulla on neljä lasta, joka eivät ole vuoteen nähneet isäänsä. Mieheni oli töissä vankilassa. Vangeilla oli keskinäisiä kiistoja, joista puhkesi mellakka. Vartijat eivät voineet tehdä mitään. Vankilajohto halusi pelastaa oman nahkansa ja kaikki vankilan työntekijät pidätettiin ja vietiin toiseen vankilaan pääkaupunkiin. Mieheni on nyt monen muun tavoin virunut vankilassa vuoden ilman syytettä. Olen kerran päässyt katsomaan häntä.

– Ikävöin häntä. Hän on ollut todella hyvä aviomies. Olen myös huolissani lasten takia. Onneksi äitini ja sisareni huolehtivat heistä, kun olen kylissä käymässä. Opiskelin työn ohessa, mutta kun mieheni pidätettiin, olen joutunut luopumaan siitä.

25-vuotias Francesca pysäyttää teidät. Hän haluaa kertoa Rebaccalle kuulleen sa vihdoon miehestään, Eduardosta, joka lähti kuukausi sitten kotikylästä yrittäköseen päästä Yhdysvaltoihin töihin. Eduardo maksoi n. 3000 euroa miehelle, joka järjesti hänen matkansa Meksikon ja Yhdysvaltojen rajalle Näitä matkojenjärjestäjiä paikalliset kutsuvat kojooteiksi.

– Eduardo soitti ja kertoi olevansa nyt Houstonissa töissä rakennustyömaalla. Hän lupasi lähettää rahaa minulla ja lapsille ja vanhemmilleen heti ensi kuussa. Oli ihana kuulla hänestä. Olin niin huolissani, kun en kuullut hänestä mitään.

Iloitset Francescan puolesta ja se siivittää sinua neljä askelta eteenpäin. Rebecca jää kuitenkin neuvottelemaan Francescan kanssa siitä, kuinka tämä voi noutaa Eduardon lähettämät rahat Western Unionin konttorista kaupungista.

6 Ongelmapuu

Tutustu ensin rasti taustatietoihin ja käy huolellisesti läpi rastin kulku. Katso sitten mitä tarvikkeita rastilla tarvitaan ja huolehdi kaikki tarvittava rastille hyvissä ajoin.

Tavoitteet

Nuoret oppivat hahmottamaan kehitysmaissa tyypillisten ongelmien syy- ja seuraussuhteita. He huomaavat, että joissakin ongelmissa seuraus voi olla myös yksi ongelman syy. Nuoret oppivat mitä YK:n vuosituhattavoitteet ovat

Tila

Mikä tahansa tila, jossa on pöytä.

Tarvikkeet

- paperi/pahvi jokaiselle ryhmälle
- kyniä
- kumeja
- värikyniä, liituja tms.

Rastin kulku

Arpokaa ryhmälle ensin yksi ongelma.

Kerro, että ryhmän tulee piirtää puu, jossa ongelma on puun runko, ongelman syyt ovat puun juuret ja sen seuraukset ovat latva. Voit näyttää esimerkkikuvan ryhmälle, jos aloittaminen vaikuttaa hankalalta. Toisiin ongelmiin on helpompi keksiä syitä ja toisiin seurauksia.

Kun puu on piirretty ja ongelma kirjoitettu runkoon, on ryhmän tehtävä miettiä syitä, jotka ongelmaan voivat johtaa ja seurauksia, joita ongelmalla voi olla. Jos syiden ja seurausten keksiminen tuntuu ryhmästä hankalalta, anna vinkkejä taustatietojen pohjalta.

Kun ryhmä ei enää keksi syitä tai seurauksia ongelmaansa, lue ryhmälle taustatiedot ongelmasta. Kerro myös YK:n vuosituhattavoitteista. Moni käsiteltävistä ongelmista liittyy niihin. Kysy onko ryhmä kuullut vuosituhattavoitteista aiemmin.

Mikäli ryhmiä on enemmän kuin 6 voidaan samoista ongelmista piirtää useampia puuta.

Ongelmapuuhun voidaan vielä palata purussa ja keksiä ratkaisuja ongelmaan.

Taustatietoa rastinpitäjälle

Suuryritykset pyrkivät ostamaan kaiken viljelykelpoisen maan itselleen rahakasvien viljelyä varten. Mayakulttuurissa, kuten monessa muussakaan alkuperäiskansojen kulttuurissa, ei perinteisesti tunneta yksityisomistusta. Mayaintiaanien perinteisen ajattelun mukaan maata ei voi omistaa. Maa jolla yhteisö elää ei siis kuulu kellekään yksittäiselle ihmiselle. Ajatus yksityisestä maanomistuksesta tuli Guatemalaan espanjalaisten valloittajien mukana. Mayoilla ei ole juurikaan virallisia todistuksia maanomistuksesta. Guatemala on ratifioinut (eli sitoutunut) alkuperäiskansojen oikeuksien sopimuksen, jonka mukaan alkuperäiskansoilla on oikeus niihin maihin, joilla se on perinteisesti elänyt. Sopimuksen mukaan alkuperäiskansoja tulisi kuulla kun näiden maiden kätöstä päätetään. Maita kuitenkin myydään suuryrityksille vaikka mayat vastustaisivatkin myyntiä. Suuryritysten harjoittama yhdenlajinpeltojen tehoviljely köyhdyttää maata ja lisää eroosiota. Paikallisille on tarjolla huonopalkkaista työtä, mutta suuret voitot valuvat ulkomaille.

Suuri lapsikuolleisuus. Valtaosa lasten kuolemista liittyy osittain aliravitsemukseen. Ilman aliravitsemusta monet lapset selviäisivät saamistaan taudeista, sillä aliravitsemus heikentää vastustuskykyä. Merkittäviä tekijöitä ovat myös huono hygienia ja likainen juomavesi sekä terveyspalveluiden vähäisyys. Toisin kuin Suomessa kehitysmaissa vain harvat lapset rokotetaan esim. jäykkäkouristusta vastaan. Sekä syy, että seuraus suureen lapsi kuolleisuuteen on korkea syntyvyys. Monissa maissa lapset ovat vanhempiensa vanhuuden turva ja mitä useampi lapsi kuolee, sitä useampia lapsia perheessä on hyvä olla. Kun lapsia on monta, ei ruokaa välttämättä riitä kaikille. Kaiken taustalla vaikuttaa köyhyys ja koulutuksen puute. Guatemalassa kuolee vuosittain n. 19 000 alle viisivuotiasta lasta. Yksi YK:n vuosituhatavoitteista on lapsikuolleisuuden vähentäminen.

Ei puhdasta juomavettä käytettävissä. Pääasiassa syynä puhtaan juomaveden puutteeseen on köyhyys. Köyhillä yhteisöillä ei ole varaa rakentaa kaivoa tai vesipumppua. vesistöjen saastuminen on myös ongelma. Kehitysmaissa, jois-

YK:n vuosituhatavoitteet

YK:n yleiskokous hyväksyi syyskuussa 2000 vuosituhatjulistuksen, joka asetti yhteiset tavoitteet. Vuosituhatjulistus on poliittinen sitoumus, joka keskittyy maailmassa vallitsevaan epätasa-arvoon ja syviin kehitysongelmiin.

YK:n vuosituhatvoitteen kehitystavoitteiden mukaan vuoteen 2015 mennessä pitää:

1. puolittaa äärimmäisessä köyhyydessä elävien ja nälkäisten osuus maailman väestöstä
2. taata kaikille lapsille peruskoulutus
3. poistaa sukupuolten välinen epätasa-arvo kaikilla koulutusasteilla
4. vähentää alle viisivuotiaiden kuolleisuutta kahdella kolmanneksella
5. vähentää äitiyskuolleisuutta kolmella neljänneksellä
6. kääntää laskuun hi-viruksen ja aidsin, malarian ja muiden merkittävien tautien leviäminen
7. varmistaa ympäristön kestävä kehitys ja mm. puolittaa niiden ihmisten osuus maailman väestöstä, joilla ei ole käytössään puhdasta juomavettä
8. luoda globaali kumppanuus kehitykselle

Globaali kumppanuus viittaa niihin teollisuusmaiden toimiin, joilla voidaan parantaa kehitysmaiden asemaa: kehitysrahoitukseen, oikeudenmukaisten kauppasääntöjen kehittämiseen, kehitysmaiden velkataakan helpottamiseen, lääkkeiden saatavuuteen ja tietotekniikan hyötyjen saatamiseen kehitysmaiden ulottuville.

<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15321&contentlan=1&culture=fi-FI>

Ulkoasiainministeriö 2006

sa ei mahdollisesti ole lainkaan ympäristölainsäädäntöä, tehtaat voivat ohjata jätevedet suoraan vesistöihin. Vesistöjä saastuttavat myös maatalouden torjunta-aineet, ilmansaasteet ja onnettomuudet sekä yhdyskuntien jätevedet. Likainen juomavesi aiheuttaa tauteja, kuten ripulia. Vailla puhdasta juomavettä olevien määrän puolittaminen kuuluu YK:n vuosituhat tavoitteisiin.

Luku- ja kirjoitustaidottomuus. Lukutaito mahdollistaa kouluttautumisen ja siten paremman työn ja elintason. Lukutaidon avulla voi saada tietoa omista oikeuksistaan ja vaikuttaa yhteisössään. Köyhillä vanhemmilla ei kuitenkaan ole yleensä varaa laittaa lapsiaan kouluun. Toisekseen lapsia tarvitaan kotitöissä. Heidän tehtäviinsä voivat esim. kuulua veden haku, pienempien sisarusten ja kotieläinten hoitaminen sekä peltotyöt. Osa lapsista käy koulun sijasta palkkatöissä ja tuo elannon perheelle. Guatemalalaisista aikuisista 31 % on luku- ja kirjoitustaidottomia. Valtaosa heistä on maya-intiaaneja. YK:n vuosituhat tavoitteisiin kuuluu peruskoulun mahdollistaminen kaikille lapsille.

Miljoonakaupunkien, kuten Guatemala City, slummiutuminen. Tällä hetkellä maailman ihmisistä yli miljardi elää slummeissa. Slummit ovat useimmiten laittomia hökkelilyliä, joita maalta muuttaneet köyhät ihmiset ovat alkaneet rakentaa kaupunkien laidoille. Nämä ihmiset ovat tulleet etsimään kaupungista työtä, mutta useimmat joutuvat pettymään. Slummeissa ei yleensä ole sähköä puhumattakaan juoksevasta vedestä. Niissä rehottavat väkivalta, rikollisuus, huumekauppa ja seksibisnes. Huonon hygienian takia taudit leviävät herkästi.

Metsien häviäminen. Metsien vähenemiseen on useita syitä. Kehitysmaissa metsiä raivataan surutta kaivosten ja erilaisten energiantuotantolaitosten kuten patojen tieltä sekä viljely- ja laidunmaaksi suuryritysten toimesta. Köyhät hakkaavat metsiä polttopuiksi. Muita syitä ovat mm. eroosio, metsäpalot, aavikoituminen ja puutavaran tuottaminen. Metsien väheneminen ei ole vain kehitysmaiden ongelma vaan se vaikuttaa meihin kaikkiin. Länsimaissa metsäalaa vähentävät erityisesti ilmansaasteet. Metsien hupenemisen seurauksena lisääntyvät eroosio ja tulvat. Koska puut sitovat hiilidioksidia, vaikuttaa metsien häviäminen myös ilmastonmuutokseen. Luonnonmetsien kadotessa myös monet eläin- ja kasvilajit katoavat. Ympäristön kestävä kehitys kuuluu YK:n vuosituhat tavoitteisiin.

Metsäpalot tuhoavat sademetsää

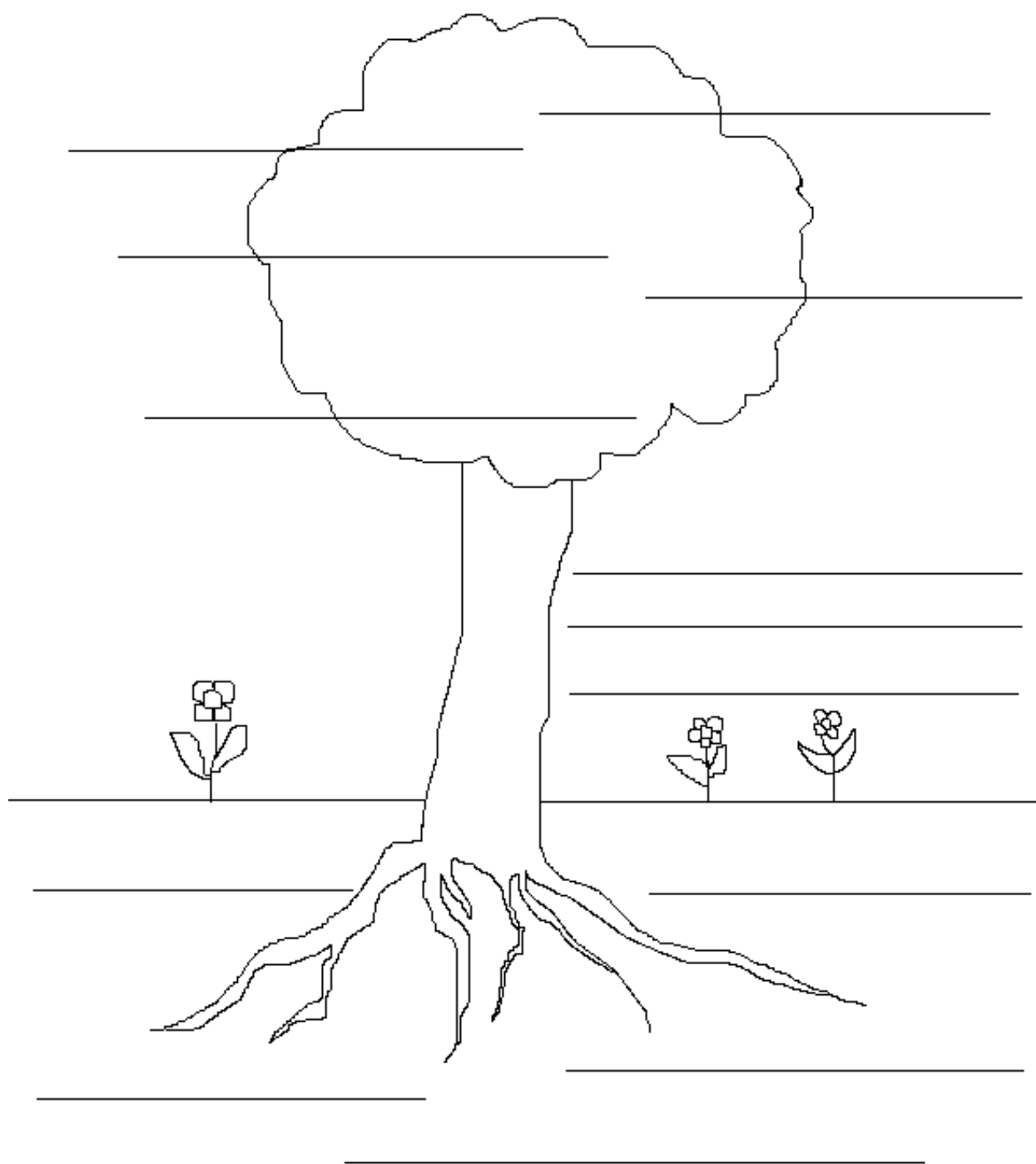

Suuryritykset viljelevät valtavilla pelloilla vain yhtä lajiketta kullakin, se köyhdyttää maaperää

ONGELMAT

<p>Suuryritykset pyrkivät ostamaan kaiken viljelykelpoisen maan itselleen rahakasvien viljelyä varten.</p>
<p>Suuri lapsikuolleisuus.</p>
<p>Ei puhdasta juomavettä käytettävissä.</p>
<p>Luku- ja kirjoitustaidottomuus.</p>
<p>Miljoonakaupunkien, kuten Guatemala City, slummituminen.</p>
<p>Metsien häviäminen.</p>

Ongelmapuu

PURKU

Poimi alla olevista harjoitteista kulloisellekin ryhmälle sopivat. Ota jokaisesta osiosta (Tunteet, Tieto, Asenteet, Kuinka voin vaikuttaa) ainakin yksi harjoite, niin saat aikaan tasapainoisen kokonaisuuden ja tärkeät asiat tulevat käsitellyiksi. Mikäli diakoniaa ei käsitellä muussa yhteydessä, on Tieto-osiosta syytä käydä läpi ainakin Tietoisku diakoniasta sekä Lähimmäisen rakkaus ja palvelu Raamatussa.

Purun kaikkia osia ei ole välttämätöntä käydä läpi heti rastien jälkeen. Tunteet on syytä purkaa välittömästi, mutta muiden osioiden harjoitteita voi hyvin sijoittaa esimerkiksi iltaohjelmaan. Iltaohjelmassa käytettäviksi sopivat erityisesti Toiminta-osion harjoitteet.

Tunteet

Fiilisjanat

Määrittele tilaan jana (esim. seinästä seinään). Janojen päissä olevat vastaukset vaihtelevat ja nuorten on pakko hieman liikkua. Esitä yksi kysymys kerrallaan ja kehota nuoria valitsemaan janalta se kohta, joka vastaa heidän omaa kokemustaan. Janat voidaan purkaa pareittain tai pienissä ryhmissä lähellä seisovien kanssa keskustellen tai yhteisesti vaikka haastatteleamalla muutamaa nuorta, jotka seisovat eri kohdissa janaa.

- Millainen fiilis rasteista jäi? oli mielenkiintoisia juttuja - evvk
- Miltä Ihmisoikeusvisan kysymyksiin vastaaminen tuntui? kivaa, kivaa - tosi tylsää
- Miltä Veden haku -rastin tilanne tuntui? epäoikeudenmukaiselta - oikeudenmukaiselta
- Olitko tyytymätön vai tyytyväinen elämän valttikortteihin, jotka sait pelin alussa?
- Olitko tyytymätön vai tyytyväinen elämän valttikortteihin, jotka sinulla oli pelin lopussa?
- Oliko ongelmapuun teko helppoa vai vaikeaa?
- Kuinka hyvin ryhmänne juliste onnistui? todella hyvin - huonosti
- Millainen fiilis jäi Kylätyöntekijän matkassa -pelistä? iloinen - surullinen

Lauseiden jatkaminen

Kirjoita lauseiden alut etukäteen isoille papereille tai pahveille, yksi lause/paperi. Levitä paperit ympäri huonetta ja jaa jokaiselle nuorelle kynä. Anna nuorten vapaasti kiertää huoneessa jatkamassa lauseita. Käykää lopuksi yhdessä läpi, mitä papereille on kirjoitettu.

- Veden kantaminen rikkiäisellä välineellä, kun rikas kaveri lekotteli vieressä, tuntuu...
- Ollessani rikas ladino Veden haku -rastilla tunsin...
- Julisteen teko oli minusta...
- Elämän valttikortit, jotka sain olivat...
- Ihmisoikeusvisan kysymykset...
- Ongelmapuun ongelman syiden ja seurausten pohtiminen...
- Kylätyöntekijän matkassa –pelistä minulle jäi erityisesti mieleen...

Maalaus

Nuoret tekevät maalauksen joko pienryhmissä tai yksin rastien herättämistä tunteista. Maalaukset voidaan esitellä ja kertoa mitä tunteita ne kuvastavat. Kenenkään ei kuitenkaan ole pakko kertoa tuntemuksistaan.

Tieto

Paripohdinta

Anna nuorille tehtäväksi pohtia pareittain mitä diakonia on ja miksi sitä tehdään. Muutaman minuutin pohdinnan jälkeen pyydä nuoria kertomaan omin sanoin mihin tulokseen he tulivat.

Tietoisku diakoniasta

Käy nuorten kanssa läpi seuraavat keskeiset asiat diakoniasta. Ne on hyvä kirjata myös taululle näkyville.

Diakonia on:

1. kristilliseen lähimmäisenrakkauteen perustuvaa palvelua
2. hädänalaisten auttamista
3. Jeesuksen esimerkin seuraamista
4. yksi kirkon perustehtävistä

- Diakonista työtä tehdään koska, Raamattu velvoittaa siihen. Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen. Kaikki maailman ihmiset ovat Jumalan kuvina samanarvoisia. Tähän kaikkien ihmisten ihmisarvoon diakoniatyö perustuu. Diakoniatyöhön ei varsinaisesti kuulu julistus.
- Kun diakoniaa tehdään oman maan rajojen ulkopuolella, puhutaan kansainvälisestä diakoniasta. Kansainvälisen diakonian periaatteiden mukaan apua annetaan apua tarvitseville uskonnosta, kansallisuudesta, rodusta ja poliittisista mielenpiirteistä riippumatta. Kansainvälinen diakonia on periaatteessa samanlaista kuin kehitys yhteistyö, mutta niiden historialliset lähtökohdat ovat erilaiset.
- Kansainvälisen diakonian juuret ovat ensimmäisen maailman sodan jälkeisessä tilanteessa, jolloin kirkot ovat avustaneet toisiaan ja osoittaneet solidaarisuutta avun tarpeessa olevia kristittyjä kohtaan. Kristillisiä avustusjärjestöjä tuettiin tuolloin huomattavilla summilla ja erityisesti Yhdysvaltalaiset kirkot ja niiden yhteistyöelimet tukivat Eurooppalaisia kirkkoja. Näin pyrittiin osoittamaan rakkautta ja armeliaisuutta omia kohtaan.
- Toisen maailman sodan jälkeen kirkot alkoivat keskittyä enemmän sosiaalisiin kysymyksiin. Jälleenrakennustyön päätyttyä suuria kirkollisia avustusorganisaatioita ei purettu vaan ne suuntasivat katseensa uudenlaisiin haasteisiin ensin Lähi-itään ja pikkuhiljaa kolmanteen maailmaan. 1960- ja -70-luvuilla kehitysmaaliike vahvistui ja tässä tilanteessa alkoi muovautua se, mitä kutsumme kansainvälisek-

si diakoniaksi. Apua ryhdyttiin antamaan uskonnosta, kansallisuudesta, rodusta ja poliittisista mielipiteistä riippumatta. Suunnan näyttäjänä toimi Luterilainen Maailmanliitto, joka ryhtyi tekemään yhteistyötä paikallisten kirkkojen sekä muiden järjestöjen, erityisesti YK:n, kanssa toimien kuitenkin aina itsenäisesti ja riippumattomana.

- Suomen suurin kansainvälisen diakonian toimija on Kirkon Ulkomaanapu. Kansainvälisen diakonian historia Suomessa on yhtä kuin Ulkomaanavun historia. Kirkon Ulkomaanapu perustettiin toisen maailman sodan jälkimainingeissa 1947. Se liittyi kirkkojen kansainvälisenavun verkostoon ja Suomi ryhtyi saamaan apua muilta kirkoilta. Pian Suomi kuitenkin siirtyi avun vastaanottajasta avun antajaksi.
- Tunnetuimpia Kirkon Ulkomaanavun kampanjoita on jokavuotinen Yhteisvastuu-keräys. Ensimmäinen Yhteisvastuu-keräys järjestettiin 1950. Alkuun keräyksen tuotto käytettiin yksinomaan diakoniatyöhön Suomessa. Vuonna 1963 keräyksen tuotosta lahjoitettiin ensimmäistä kertaa osa kansainväliseen avustustoimintaan. Nykyään 60 % yhteisvastuu-keräyksen tuotosta ohjataan kansainväliseen diakoniaan.

Lähimmäisenrakkaus ja palvelu Raamatussa

Etsikää yhdessä Raamatusta kohtia, jotka kannustavat lähimmäisen rakkauteen ja palveluun tai toimivat esimerkkeinä diakoniasta. Lukekaa kohdat ääneen. Tässä muutamia esimerkkejä:

Kultainen käsky, Matt.7:12

Rakkauden kaksoiskäsky, Matt. 22: 34–40

Viimeinen tuomio, Matt. 25: 31–46

Oikea paasto ja sapatin vietto, Jes. 58: 3–11

Rakastakaa vihamiehiänne, Luuk. 6: 31–36

Laupias samarialainen, Luuk. 10: 25–37

Seitsemän avustajaa valitaan, Ap.t. 6: 1–6

Usko ja teot, Jaak. 2: 14–17

Jeesuksen erimerkki

Nimeä jokaiselle pienryhmälle yksi evankeliumeista. Ryhmien tehtävänä on etsiä nimeä evankeliumista vähintään yksi kertomus, jossa Jeesus toimii toisen ihmisen hyväksi. Ryhmät lukevat löytämänsä kertomukset ääneen muille. Käykää jokaisen Raamatun kohdan jälkeen keskustelu siitä millaisen esimerkin Jeesus antaa kertomuksessa.

Kymmenen käskyä vs. YK:n Yleismaailmallinen ihmisoikeusjulistus

Länsimainen lainsäädännön ja näin ollen myös ihmisoikeusjulistuksen perustana ovat Jumalan Moosekselle antamat lainsäädännöt. Vertailkaa kymmentä käskyä ja ihmisoikeusjulistusta. Mitkä artikkelit pohjautuvat mihinkin käskyyn? Onko joukossa artikloja, joille ei löydy perustaa käskyistä?

Ongelmapuu

Ryhmät esittelevät rastilla tekemänsä ongelmapuut. Anna ryhmille muutama minuutti aikaa miettiä ratkaisuja omaan ongelmaansa. Käykää yhdessä läpi ryhmien ratkaisuehdotukset. Myös muut voivat halutessaan esittää ratkaisuja ongelmaan, kun ryhmä on lopettanut.

Asenteet

Keskustelukysymyksiä

- Mistä ihmisarvo mielestäsi tulee; Jumalalta, kulttuurista, yhteisistä sopimuksista vai jostain muusta?
- Mistä johtuvat lastenoikeuksien rikkomukset? Millaisia vaikutuksia niillä on? Kenellä on vastuu?
- Voiko ihminen tulla toimeen kahdella eurolla päivässä?
- Mitä ihminen tarvitsee tullakseen toimeen?
- Pitäisikö länsimaiden jakaa enemmän hyvinvoinnistaan kehitysmaalle?
- Pitäisikö kaikilla olla samanlainen elintaso kuin suurimmalla osalla ihmisistä länsi-

maissa?

- Mistä ihmisten kärsimykset johtuvat?
- Voiko köyhä olla onnellisempi kuin rikas?
- Mikä tekee sinut onnelliseksi?
- Olisitko valmis tinkimään omasta elintasostasi? Miten?
- Onko lähimmäisenrakkaus tärkeää? Miksi?

Asennejanat

Määrittele tilaan jana (esim. seinästä seinään), jonka toisessa päässä on kyllä ja toisessa ei. Esitä sitten yksi väittämä kerrallaan ja kehoita nuoria valitsemaan janalta se kohta, joka vastaa omaa näkemystä.

Janat voidaan purkaa pareittain tai pienissä ryhmissä lähellä seisovien kanssa keskustellen tai yhteisesti vaikka haastatteleamalla muutamaa nuorta, jotka seisovat eri kohdissa janaa. Miksi? on hyvä kysymys.

- Köyhä voi olla onnellisempi kuin rikas.
- Ihminen tulee toimeen kahdella eurolla päivässä.
- Meidän täytyy yrittää muuttaa maailmaa oikeudenmukaisemmaksi ja tasa-arvoisemmaksi.
- Länsimaiden pitäisi jakaa enemmän hyvinvoinnistaan kehitysmaille.
- En halua yrittää auttaa kaukanakin asuvia lähimmäisiä.
- Olisin valmis tinkimään elintasostani auttaakseni muita.
- Minusta tuntuu, että voin auttaa jollakin tavalla.
- Lähimmäisenrakkaus on tärkeää.

Kuinka voin vaikuttaa

Rukouksen puu

Jos olet käyttänyt huolinukkeaskartelua alustuksena, on tämä tehtävä hyvä ottaa mukaan purkuun.

Kerro ensin alla olevan tekstin pohjalta nuorille mitä yhteistä huolinukeilla ja luterilaisella rukousperinteellä on.

Huolinukkeja voi käyttää rukouksen apuvälineinä. Ne ovat jo itsessään ikään kuin rukous, rukous vapautua huolista ja murheista. Nuket eivät itse vie huoliamme, mutta Jumala kuulee rukoukset ja vastaa niihin tavalla tai toisella.

Luterilaisessa rukousperinteessäkin käytämme monia symboleja ja välineitä rukoillessamme. Kynttilä lienee niistä yleisimpiä. Liekin kohotessa ylöspäin voi tuntea kuinka Pyhä Henki ottaa rukoukset haltuunsa.

Ortodoksisessa perinteessä tyypillisiä ikoneja käytetään jonkin verran myös luterilaisessa kirkossa. Aiemmin rukoushelminauhoja ei ole juuri käytetty kirkossamme, mutta viime vuosien aikana ruotsalaisen piispa Martin Lönnebon suunnittelemat Elämän helmet ovat saaneet vankan jalansijan monien seurakuntien nuorisotyössä.

Mikäli seurakunnassa on käytössä Martin Lönnebon Elämän helmet -rukoushelminauha, voit nostaa esiin Pyhän huolettomuuden helmen. Ko. helmen rukous 'Varjele minut huolehtimasta.' sisältää saman toiveen kuin huolinuketkin, että huolemme häviäisivät ja voisimme elää vapaata elämää ilman murheita.

Kerro, että rukous on yksi keino pyrkiä edistämään ihmisoikeuksia maailmassa.

Jaa jokaiselle nuorelle puun lehden muotoon leikattu paperin pala ja kehoita heitä kirjoittamaan siihen sellainen ihmisoikeuksiin liittyvä asia, jonka puolesta he haluaisivat rukoilla. Mielenvirkistykseksi voi olla hyvä laittaa näkyviin pelkistetty lista ihmisoikeusjulistuksen teemoista.

Rukouksen puun runko

Pahvista: Leikkaa runko ruskeasta pahvista ja kiinnitä seinään sinitarralla tai teipillä.

Oksista: Asettele kimppu maasta kerättyjä kuivia oksia ja risuja maljakkoon.

Piirroksena: Puun rungon voi piirtää esim. fläppipaperille tai liitu-/tussitaululle.

Lehdet kiinnitetään rukouksen puuhun. Esiin nousseita rukousaiheita voi myöhemmin käyttää esim. leirijumalanpalveluksen tai konfirmaatio jumalanpalveluksen esirukouksessa.

Julisteiden esittely

Jokainen ryhmä esittelee vuorollaan rastilla tekemänsä julisteen ja kertoo mistä artiklasta se on tehty. Ryhmät ja julisteet voidaan kuvata ja kuvat laittaa Kirkon Ulkomaanavun www.pelastamaailma.fi -internetsivustolle Ihmisoikeudet esille! -nimisen pelastustehtävän päiväkirjaan. Samalla voidaan tutustua sivustoon.

Ideariihi

Jaa jokaiselle pienryhmälle nippu erilaisia esitteitä ja lehtiä, joista löytyy ideoita siihen mitä itse kukin voi tehdä auttaakseen kaukana asuvaa lähimmäistä. Esitteitä voi tilata esim. Kirkon Ulkomaanavusta. Ryhmien tehtävänä on keksiä mahdollisimman monta toimintaideaa. Myös muut, kuin esitteistä löytyvät, ideat ovat suotavia.

Ideat voidaan koota joko tavallisesti keskustelemalla tai hieman kilpailuhenkisesti niin, että jokainen ryhmä saa vuorollaan sanoa yhden idean. Ideat kirjoitetaan taululle/fläpille. Kun ryhmällä ei enää ole mielessään yhtään uutta ideaa, se tippuu pelistä. Eniten ideoita keksinyt ryhmä voittaa ja saa mainetta ja kunniaa.

Esimerkiksi näin nuoret voivat auttaa ja vaikuttaa:

- Osallistumalla Yhteisvastuu- tai muuhun vastaavaan keräykseen kerääjänä tai lahjoittajana
- Liittymällä Changemaker-verkostoon
- Antamalla Toisenlaisen lahjan
- Pyytämällä vanhempia ostamaa esim. Reilun kaupan banaaneja ja kahvia Chiquitojen ja Juhlamokan sijaan
- Ostamalla vaatteita ja tavaroita kansainvälistä avustustyötä tekevien järjestöjen kirpputoreilta
- Ryhtymällä Kirkon Ulkomaanavun tai muun järjestön kuukausilahjoittajaksi
- Välttämällä vaatteita ja tavaroita, jotka on todennäköisesti tehty lapsityövoimalla
- Kannustamalla kavereita eettisempiin valintoihin
- Ottamalla osaa Pelasta maailma -sivuston pelastustehtäviin
- Ottamalla kummilapsen ulkomailta jonkin järjestön kautta

VIRSI- JA LAULUEHDOTUKSIA

Tässä on joitakin ehdotuksia teemaan sopivista virsistä ja lauluista. Virret ja laulut ovat hyviä aloituksia ja lopetuksia työskentelylle. Ne voivat toimia niin orientaationa kuin kokoavanakin elementtinä.

Virsiä

431 Ken on mun lähimmäiseni
 432 Herra Jeesus, kunniaasta
 433 Oi etkö, ihminen, muistakaan
 434 Kunnian Herraa palvelkaa
 442 Herran ristinkantajiksi
 589 Rauhan Herra, siunaa meitä
 501 Kuulu Isä taivaan

Lauluja

	Nuoren seurakunnan veisukirja 2000	Nuoren seurakunnan veisukirja 2005
Lahjalaulu	57	16
Lailla enkelin	119	
Pieni hiekkainen käsi	121	
Sillanrakentajat	117	
Sillä sinun on valtakunta	105	20
Jokapäiväinen leipä	49	17
Maailman kaikissa kylissä		19
On meillä unelma		22
Rauhanrukous		23
Tilkkutäkki	120	66
Kuljeta ja johda	98	95

HARTAUDET

Hartausaineisto sisältää kolme valmista hartautta, jotka ovat kestoaltaan n. 10-15 minuuttia. Kaikki hartaudet sisältävät Raamatun kohdan, rukouksen, virren tai laulun ja tarinan tai muun viriketekstin. Hartauksia voi joko käyttää sellaisenaan tai muokata oman näköisikseen. Valmiiden hartauksien lisäksi mukana on myös muuta virikeaineistoa hartauksiin.

Kolmas hartaus, Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi, perustuu Lönnebon rukoushelmiin (Elämänhelmet). Se soveltuu käytettäväksi silloin, kun ko. helmet ovat kaikille tutut.

Ohjeita hartauksien pitoon

Hartaudet ovat Jumalan kasvojen edessä hiljentymistä varten. Siksi ne on hyvä pitää erillisessä sakraalitulassa. Erillinen tarkoituksenmukainen sakraalitila auttaa hiljentymään ja rauhoittumaan. Jos tällaista tilaa ei ole käytettävissä, voi hiljentymisen avuksi rakentaa hartausalttarin, joka liittyy hartauden teemaan. Yksinkertaisimmillaan hartausalttari voi olla kynttilä.

Valmistaudu hartauden pitoon etukäteen. Rukoile johdatusta. Valmistele tila. Huolehdi tarvittavat välineet paikalle. Ohjeista avustajat.

Rukous muuttaa rukoilijaa ja maailmaa

Tässä hartaudessa voi ottaa käyttöön rukouksen puun (ks. s. 54). Jos puuta käytettiin jo rastiradan purussa, voi sen käyttöä jatka.

Hartauteen tulijoille jaetaan puunlehden muotoon leikatut paperinpalat ja kynät.

1. kirje Timoteukselle 2:1–4

"Kehotan ennen kaikkea anomaan, rukoilemaan, pitämään esirukouksia ja kiittämään kaikkien ihmisten puolesta, Kuninkaiden ja kaikkien vallanpitäjien puolesta, jotta saisimme viettää tyyntä ja rauhallista elämää, kaikin tavoin hurskaasti ja arvokkaasti. Tällainen rukous on oikea ja mieluisa Jumalalle, meidän pelastajallemme, joka tahoo, että kaikki ihmiset pelastuisivat ja tulisivat tuntemaan totuuden."

Taizén veli Roger on kirjoittanut rukouksesta näin:

Rukous ei vie meitä kauas maailman huolista. Päinvastoin: mikään ei ole vastuullisempaa kuin rukoileminen. Mitä enemmän rukoilemme aivan yksinkertaisesti ja vaatimattomasti, sitä enemmän haluamme rakastaa ja tuoda rakkautta esiin omassa elämässämme.

Miettikää kenen tai minkä puolesta te haluatte rukoilla juuri nyt. Kääntäkää ajatukseenne hetkeksi siihen asiaan tai ihmiseen. Kirjoittakaa sen ihmisen tai asian nimi tai nimikirjaimet tai piirtäkää symboli lehdelle ja tulkaa kiinnittämään lehti rukouksenpuuhun. Toimikaa kaikessa rauhassa, ei ole kiire.

2–3 minuutin hiljaisuus lehtiä, rukousta ja mietiskelyä varten.

Rukoillaan

Pyhä Henki,
auta meitä tuomaan rauha
sinne, missä on ristiriitoja,
anna meidän tuoda omalla esimerkillämme
näkyviin Jumalan myötä tunto.
Niin, auta meitä rakastamaan
ja kertomaan rakkaudesta elämällämme.

Taizén veli Roger

tai

Franciscus Assisilaisen rukous

Vapahtaja, tee minusta rauhasi välikappale; niin että sinne,
missä on vihaa, toisin rakkauden,
missä loukkausta, toisin anteeksiannon,
missä epäsopua, toisin yksimielisyyden
missä erehdystä, osoittaisin totuuden,
missä epäilystä, auttaisin uskoon,
missä epätoivoa, nostaisin luottamuksen,
missä pimeyttä, loisin Sinun valoasi,
missä surua, virittäisin ilon ja lohdutuksen.

Niin että, oi Mestari,
en yrittäisi niin paljon etsiä lohdutusta kuin lohduttaa muita,
hakea ymmärrystä kuin ymmärtää toisia,
pyytää rakkautta kuin rakastaa muita.

Sillä antaessaan saa,
kadottaessaan löytää,
unohtaessaan saa anteeksi,
kuollessaan nousee iankaikkiseen elämään. Amen

Lauletaan laulu Rauhanrukous (esim. Nuoren seurakunnan veisukirja 2005)

Jokainen voi auttaa

Hartauden aloittavan tarinan Pieni kaivo voi joko lukea tai esittää kahden ihmisen vuoropuheluna. Jos tarina esitetään vuoropuheluna voi oppilaan repliikkien esittäjä lukea rukouksen ja opettajan repliikkien esittäjä Raamatun kohdan.

Pieni kaivo

Kysyin opettajaltani:

"Miksi minun on autettava lähimmäistäni?"

Hän vastasi:

"Olemme kaikki Jumalan luomia. Jokaisen luodun on tuettava toistaan."

Vastasin:

"Tuhannet ihmiset kärsivät nälkää. Miten minä yksinäni voin vähentää suurta kärsimystä?"

Opettaja sanoi:

"Kerran ei satanut pitkään aikaan. Vihreä maa tuli ruskeaksi. Nuput putosivat ennen kuin ehtivät avautua. Veden asemasta virtasi hiekka joen uomissa. Vain pienessä kaivossa oli vielä vettä.

Se huusi: 'En voi antaa niin paljon vettä kuin monsuunisade, mutta annan mielelläni sen, mitä minulla on.'

Tee niin kuin tämä ystävällinen kaivo. Se vähä, mitä voit tehdä, tee pian."

Gnanabaranam 1984

Mark. 12: 41–44

"Jeesus istuutui vastapäätä uhriarkkia ja katseli, kuinka ihmiset panivat siihen rahaa. Monet rikkaat antoivat paljon. Sitten tuli köyhä leskivaimo ja pani arkkuun kaksi pientä lanttia, yhteensä kuparikolikon verran. Jeesus kutsui opetuslapset luokseen ja sanoi heille: "Totisesti: tämä köyhä leski pani uhriarkkuun enemmän kuin yksikään toinen. Kaikki muut antoivat liiastaan, mutta hän antoi vähästään, kaiken mitä hänellä oli, kaiken mitä hän elääkseen tarvitsi."

Rukoillaan

Isä,

Anna minulle rohkeutta,

jotta uskaltaisin jakaa omastani

niin kuin pieni kaivo tai köyhä leski.

Minullakaan ei ole paljon, mistä antaa.

Pelkään ja epäilen.

Voiko minun vähäinen apuni todella olla hyödyksi?

Herra, anna minulle rohkeutta ja uskoa.

Vahvista minua, jotta jaksan auttaa muita.

Sinuun minä turvaan.

Aamen.

Suvi Mikkanen

Lauletaan laulu Lahjalaulu (esim. Nuoren seurakunnan veisukirja 2005)

Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi

Suurin lahja, jonka olemme Jumalalta saaneet, on rakkaus. Rakastaa ja tulla rakastetuksi. Helminauhassa on kaksi punaista rakkauden helmeä. Ensimmäinen niistä on Jumalan rakkauden helmi. Se muistuttaa meitä taivaallisen isämme loputtomasta rakkaudesta meitä kohtaan. Hän antoi poikansa meidän pelastukseksenne. Johanneksen evankeliumissa sanotaan (Joh. 3:16):

"Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän."

Jumalan rakkaus on suurempaa kuin mikään muu ja me saamme vastaanottaa sen.

Me heijastamme Jumalan rakkautta ympärillämme oleviin ihmisiin. Toinen rakkauden helmi, lähimmäisen rakkauden helmi, rohkaisee meitä seuraamaan Jeesuksen esimerkkiä. Se rohkaisee meitä auttamaan, tukemaan ja palvelemaan lähimmäisiämme kuten Jeesus teki. Jeesus paransi, opetti ja palveli ihmisiä, joita kohtasi. Hän ei erottellut ihmisiä syntyperän tai arvon mukaan. Hän ei kääntänyt selkäänsä niille, joita ei tuntenut. Hän kehottaa meitä toimimaan samoin.

Matt. 25:31–46

"Kun Ihmisen Poika tulee kirkkaudessaan kaikkien enkeliensä kanssa, hän istuu kirkkautensa valtaistuimelle.

Kaikki kansat kootaan hänen eteensä, ja hän erottaa ihmiset toisistaan, niin kuin paimen erottaa lampaat vuohista.

Hän asettaa lampaat oikealle ja vuohet vasemmalle puolelleen.

Sitten kuningas sanoo oikealla puolellaan oleville:

'Tulkaa tänne, te Isäni siunaamat. Te saatte nyt periä valtakunnan, joka on ollut valmiina teitä varten maailman luomisesta asti.

Minun oli nälkä, ja te annoitte minulle ruokaa.

Minun oli jano, ja te annoitte minulle juotavaa.

Minä olin koditon, ja te otitte minut luoksenne.

Minä olin alasti, ja te vaatetitte minut.

Minä olin sairas, ja te kävitte minua katsomassa.

Minä olin vankilassa, ja te tulitte minun luokseni.'

"Silloin vanhurskaat vastaavat hänelle:

'Herra, milloin me näimme sinut nälissäsi ja annoimme sinulle ruokaa, tai janoissasi ja annoimme sinulle juotavaa?

Milloin me näimme sinut kodittomana ja otimme sinut luoksemme, tai alasti ja vaatetimme sinut?

Milloin me näimme sinut sairaana tai vankilassa ja kävimme sinun luonasi?'

Kuningas vastaa heille:

'Totisesti: kaiken, minkä te olette tehneet yhdelle näistä vähäisimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle.'

"Sitten hän sanoo vasemmalla puolellaan oleville:

'Menkää pois minun luotani, te kirotut, ikuisen tuleen, joka on varattu Saatanalle ja hänen enkeleilleen.

Minun oli nälkä, mutta te ette antaneet minulle ruokaa.

Minun oli jano, mutta te ette antaneet minulle juotavaa.

Minä olin koditon, mutta te ette ottaneet minua luoksenne.

Minä olin alasti, mutta te ette vaatettaneet minua.

Minä olin sairas ja vankilassa, mutta te ette käyneet minua katsomassa.'

"Silloin nämäkin kysyvät:

'Herra, milloin me näimme sinut nälissäsi tai janoissasi, kodittomana tai alasti, tai sairaana tai vankilassa, emmekä auttaneet sinua?'

Silloin hän vastaa heille: 'Totisesti: kaiken, minkä te olette jättäneet tekemättä yhdelle näistä vähäisimmistä, sen te olette jättäneet tekemättä minulle.'

"Ja niin he lähtevät, toiset iankaikkiseen rangaistukseen, mutta vanhurskaat iankaikkiseen elämään."

Matteuksen evankeliumissa (Matt. 22:37–39) Jeesukselta kysytään, mikä on suurin käsky. Jeesus vastasi: "Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydämestäsi, koko sielustasi ja mielestäsi. Tämä on käskyistä suurin ja tärkein. Toinen yhtä tärkeä on tämä: Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi."

Rukoillaan:

Rakkauden 1. helmi:

Ruoki minua rakkaudella, Jumala.

Rakkauden 2. helmi:

Niin kuin sinä lohdutat, anna minun lohduttaa. Niin kuin sinä rakastat, anna minun rakastaa.

Lauletaan virsi: 431 Ken on mun lähimmäiseni

Lisää virikkeitä hartaushetkiin

Rukouksia

Myötätunnon Jumala,
me olemme huolissamme
viattomien kärsimyksestä,
me rukoilemme niiden puolesta,
joiden elämä on täynnä koettelemuksia.
Ohjaa niiden sydäntä,
jotka etsivät
koko ihmiskunnalle välttämätöntä rauhaa.

Taizén veli Roger

Keskipäivän rauhanrukous

Eri uskontokuntiin kuuluvat ihmiset rukoilevat tätä rauhanrukousta päivittäin keskipäivän aikaan.

Johdata minut kuolemasta elämään,
vääryydestä totuuteen.
Johdata minut epätoivosta toivoon,
pelosta luottamukseen.
Johdata minut vihasta rakkauteen,
sodasta rauhaan.
Täyttäköön rauha sydämemme,
maailmamme ja koko luomakuntamme.

Rukous vieraanvaraisuuden puolesta

Taivaallinen Isä,
Meidän ei ole helppoa toivottaa
tervetulleeksi kaikkia ihmisiä keskuuteemme.
Ei ole helppoa antaa tilaa niille,
jotka haluavat elää maassamme tai niille,
jotka joutuvat tänne pakolaisina ja tarvitsevat tukea
ja esirukoustamme.
On niin paljon syitä, miksi se tuntuu vaikealta.
Joskus ihmisten erilaisuus,
heidän tapansa ja käytöksensä tai ulkonäkönsä
oudostuttaa meitä.
Joskus tuntuu siltä,
ettei työtä, asuntoja, koulutusta, rahaa eikä palveluja
riitä kaikille.
Joskus vain väsyttää,
ei tunnu olevan voimia vieraanvaraisuuteen.

Ei sitä aikaa mitä pakolainen meiltä ehkä odottaisi
ei sitä kädenojennusta, mitä toivotaan kaukaa maailmalta.

Jumala, anna meille anteeksi laiminlyöntimme
ja piittaamattomuutemme.
Anna anteeksi itsekkyytemme.

Pyydämme sinun armoasi osaksemme
että osaisimme olla armollisia lähellämme asuville pakolaisille
ja niille jotka ovat kaukana keskellä ahdinkoa.

Aamen

Christian Churches of Asia

Rukous, jotta oppisimme rakastamaan

Ruoki meitä rakkaudella Jumala.
Anna meille voimaa heijastaa Sinun rakkauttasi muihin ihmisiin.
Lähellä ja kaukana.
Poikasi Jeesus opetti meitä rakastamaan lähimmäisiämme.
Me haluamme noudattaa hänen esimerkkiään.
Tarvitsemme siihen Sinun rakkauttasi.
Aamen.

Suvi Mikkanen

Jumala, sinulla oli kerran piirustukset koko maailmaa varten. Sinä loit kaiken niin ihmeellisesti. Kuitenkin sinulla oli mielessäsi vain yksi suunnitelma: rakastaa ihmistä. Anna, Jumala, minun sydämeeni samaa rakkauden yksinkertaisuutta. Siirrä syrjään sadat asiat, jotka vain painavat mieltä ja tuovat sekasorron sisimpääni. Tahtoisin katsella vain yhtä suurta, yksinkertaista näkyä, sinun rakkauttasi. Jumala, sanasi mukaan sinä olet rakkaus. Anna minunkin elämäni rakkauden teema. Anna oma rakkautesi voimakseni ja suo minun rakastaa toisia ihmisiä. Aamen.'

Seppo Suokunnas

Jumala, sisareni ja veljeni maapallon toisella puolella kärsii nälkää ja vilua. Koskettaako se minua, e kysymme. Sulje itseriittoiset suumme. Anna meidän edes hankkia tietoa siitä, mitä maailmassamme tapahtuu ja kuinka suuri on kärsimys. Jumala, pakolaiset, maahanmuuttajat, turvapaikanhakijat ja meille oudot saapuvat kaupunkeihimme ja kyliimme. Poista meistä vieroksuva mieli. Auta kohtaamaan heidät ihmisinä. Auta hyväksymään maailman muutos ja näkemään siinä sinun kutsusi. Aamen.

Seppo Suokunnas

Jeesus Kristus, kallis Vapahtajani. Anna minun oppia siitä, miten sinä kohtasit ihmisiä. Anna minulla samaa rakkautta ja samaa kiireettömyyttä. Tiedät, miten minun näennäisen auttavainen käytökseni onkin usein täynnä kiireellä suorittamista ja omia tavoitteita. Opetä minulle levin ja paikallaan olon ilmapiiriä, jossa voin olla kokonaan toista ihmistä varten. Kiitos, Jeesus, että sinä olit koko alimälläsi vieläpä uhrikuolemallasi, kokonaan toisia varten. Minuakin varten. Kiitos rakkaudestasi. Aamen.

Seppo Suokunnas

Tarinoita ja muita tekstejä

Guatemalalainen tervehdys

Jos haluat tehdä jonkun onnelliseksi,
ole hyvä ja näytä se hänelle.
Jos tahdot antaa kukkasen,
älä odota, että hän kuolee.
Lähetä se tänään hänelle rakkaudella.

Jos haluat sanoa "rakastan sinua"
kotiväelle tai ystävälle
lähellä tai kaukana
- elämässä, ystäväni, elämässä.
Älä odota, kunnes ihmiset kuolevat.

Rakasta heitä juuri nyt ja näytä,
että välität heistä.
Tulet itsekin onnelliseksi,
ja opit antamaan onnea muille.
Älä käy hautausmaalla,
älä peitä hautoja kukkasilla,
peitä sydämet rakkaudella.
Elämässä, ystäväni, elämässä.

Minä loin sinut

Mies kulki kaupungin kadulla ja näki siellä alastoman lapsen.
Lapsi oli selvästi nälkäinen ja vapisi kylmissään. Kukaan ei pitänyt hänestä huolta.

Mies tuskastui ja vihastui ja huusi Jumalalle: Miten sinä voit sallia tämän? Miksi et tee asialle mitään? Miksi et auta tätä lasta?

Jumala ei vastannut mitään.

Yöllä mies kuitenkin heräsi kesken unensa ja kuuli äänen sanovan: Minä olen tehnyt asialle jotakin. Minähän loin sinut.

Anthony de Mello

Vanhuksen rukous

Vuoristossa korkealla rinteellä asui vanhus, joka oli liikuntakyvytön ja sidottu pyörätuoliin. Hänen liikkumisensa rajoittui kotipirttiin ja siellä sängyn, ruokapöydän ja ikkunan alueelle.

Eräs ahdistunut, monien asioiden uuvuttama ihminen kulki töihin aamuin illoin vanhuksen kodin alapuolella olevaa tietä. Hän alkoi ihmetellä, miksi hänelle aina, kun hän kulki rinteellä olevan talon ohi, tuli sanomattoman hyvä ja helpottunut olo.

Eräänä päivänä hän päätti pistäytyä talossa katsomassa, keitä siellä asui. Hän tapasi vanhuksen ikkunanvierestä katsomassa hänen kulkuaan. Vanhus kertoi:

– Joka aamu ja joka ilta sinun kulkiessasi kotini ohi olen rukoillut puolestasi.

Rukoileminen tuntemattoman puolesta oli ollut vanhuksen elämän tarkoitus jo usean vuoden ajan.

Tuntematon

Isän rumat kasvot

Oli poika, joka asui kahdestaan isänsä kanssa. Isä ja poika olivat toisilleen hyvin läheisiä, sillä niin kauan kuin poika saattoi muistaa, he olivat asuneet kahdestaan. Poika harrasti jalkapalloa. Olivatpa sitten kyseessä. sitten harjoitukset tai pelit, pojan isä oli aina mukana kannustamassa kentän laidalla. He kävivät yhdessä uimassa ja retkillä ja pojan isä vietti paljon aikaa myös pojan ystävien kanssa.

Kun poika kasvoi vanhemmaksi, hän toi ystäviään kotiin yhä harvemmin. Yhä useammin kävi niin, että poika ei halunnut isänsä tulevan mukaan harjoituksiin tai muutenkaan mihinkään, missä oli muita ihmisiä. Poikaa oli alkanut nolostuttaa se, että hänen isänsä näytti hyvin erilaiselta kuin muitten poikien isät. Isällä oli arpiset ja punertavat kasvot.

Eräänä päivänä poika oli ystäviensä kanssa kaupungilla. Poika näki, että isä oli tulossa heitä vastaan samalla puolella katua. Pojan ystävät sanoivat nähdessään pojan isän:

- Katsokaa, tuolta tulee se oudon näköinen mies.

Poika vaihtoi ystävineen kadun puolta. Isä ajatteli, että poika ei varmaankaan huomannut häntä ja huusi pojalleen tervehdyksen. Kun isä tervehti poikaa, ystävät kysyivät:

- Hei, huomaatko, tuo mies tervehtii sinua. Tunnetko hänet?

Poika vastasi:

- Ei, en tunne. En ole koskaan nähnytkään häntä.

Päivä kului. Tuli ilta. Poika pitkitti ja pitkitti kotiin menemistä. Kun poika vihdoin meni kotiin, isä istui häntä odottamassa –kuten poika oli aavistanutkin.

- Tule tänne, poikani, sanoi isä. –Haluaisin jutella kanssasi.

Kun isä otti puheeksi sen, että he olivat nähneet toisensa kaupungilla, poika yritti kiistää nähneensä isäänsä. Kun isä kuitenkin sanoi uudelleen:

- Kyllä me näimme toisemme. Sinäkin tiedät sen.

Poika oli hiljaa. Hän ei tiennyt mitä sanoa.

- Miksi et halunnut olla tuntevinasi minua kadulla? Miksi et enää tuo ystäviäsi kotiin? Miksi et enää halua, että tulen mihinkään, missä ystäväsi näkisivät minut? Isä kysyi ja jatkoi:

- Johtuuko se minun kasvoistani?

Poika mietti hetken ja vastasi sitten:

- Johtuu se sinun kasvoistasi. Minua hävettää olla seurassasi, koska olet niin erinäköinen kuin muut.

Äkkiä poika ymmärsi, että hän ei ollut koskaan kuullut sitä, miten isän kasvot olivat tulleet sellaisiksi kuin ne olivat. Hän pyysi isäänsä kertomaan, mitä oli tapahtunut.

Isä alkoi kertoa:

- Silloin kun sinä olit vielä ihan pieni vauva, asuimme äitisi kanssa omakotitalossa, jonka olimme itse rakentaneet. Olimme asuneet siellä vasta muutamia viikkoja. Eräänä yönä minä heräsin ja tunsin savun hajua. Herätin vaimoni, äitisi. Puin nopeasti kylpytakin ylleni ja juoksin ulos talosta. Talo oli talossa. Pihalla seistessäni tajusin, että sinä, pieni poikani, olit jäänyt sinne taloon. Lähdin juoksemaan takaisin palaamaan taloon ja juoksin kehtosi luo. Sinä itkit hätääntyneenä. Nostin sinut syliini, painoin sinut tiukasti kylpytakkini sisään ja lähdin juoksemaan ulos talosta. Sillä matkalla liekkien läpi, kantaessani sinua kylpytakkini sisällä, minun kasvoni paloivat. Sinun äitisi ei pelastunut, vaan hän oli tuupertunut liekkeihin. Siitä lähtien olemme olleet kahdestamme.

Poika oli tarinan kuultuaan kauan hiljaa. Vihdoin hän sanoi:

- Kuule, isä. Sinulla on maailman kauneimmat kasvot.

Tuntematon

Raamatun kohtia

Sananl. 11: 25; Jes. 58:3–1; Matt. 7:12; Matt. 22:34–40; Matt. 25:31–46;

Luuk. 6:27–36; Luuk. 6:31–36; Luuk. 10:25–37; Ap.t. 6:1–6; Gal. 6:9;

Room. 12:17–20; Kol.3:12; Fil 2: 4; Jaak. 2:14–17

LÄHTEET

Alustus

Takvärkki ry 2006. Viitattu 22.6.2008. <http://www.taksvarkki.fi/guatemala>

A Child's Desire i.a. Viitattu 22.6.2008.

<http://www.achildsdesire.org/guatemalafacts.htm>

WisegEEK i.a. Viitattu 22.6.2008.

<http://www.wisegEEK.com/what-are-worry-dolls.htm>

Wahlström, Riitta 1996. Suvatsevaisuuteen kasvattaminen: erilaisuus on rikkautta.

Helsinki: WSOY.

Rasti 1

Takvärkki ry 2006. Viitattu 22.6.2008. <http://www.taksvarkki.fi/guatemala>

Unicef i.a. Viitattu 18.1.2008 <http://www.unicef.org/infobycountry/guatemala>

CIA 2008. The World Factbook 2008. Viitattu 5.6.2008.

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gt.html>

Rasti 2

Yhdistyneet kansakunnat 1948. Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Viitattu

18.11.2008. <http://www.unhchr.ch/udhr/lang/fin.html>

Takvärkki ry 2006. Viitattu 22.6.2008. <http://www.taksvarkki.fi/guatemala>

Amnesty International 2008. Viitattu 9.10.2008.

<http://www.amnesty.org/en/region/guatemala/report-2008>

Rasti 3

Kirkon Ulkomaanapu i.a. Viitattu 5.6.2008.

http://www.kua.fi/suomi/avustustyö/latinalainen_amerikka/guatemala

Luterilainen Maailmanliitto 2008. Guatemala. Viitattu 5.6.2008.

http://www.lutheranworld.org/What_We_Do/DWS/Country_Programs/DWS-Central_America.html

Takvärkki ry 2006. Viitattu 22.6.2008. <http://www.taksvarkki.fi/guatemala>

Unicef 2008. Viitattu 18.1.2008 <http://www.unicef.org/infobycountry/guatemala>

Amnesty International 2008. Viitattu 9.10.2008.

<http://www.amnesty.org/en/region/guatemala/report-2008>

Pauliina Sarvilahti-Jimenez

CIA 2008. The World Factbook 2008. Viitattu 5.6.2008.

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gt.html>

Rasti 4

Unicef 2008. Viitattu 18.1.2008 <http://www.unicef.org/infobycountry/guatemala>

Takvärkki ry 2006. Viitattu 22.6.2008. <http://www.taksvarkki.fi/guatemala>

Rasti 5

Pauliina Sarvilahti-Jimenez

Rasti 6

Unicef i.a. Viitattu 18.1.2008 <http://www.unicef.org/infobycountry/guatemala>

Takvärkki ry 2006. Viitattu 22.6.2008. <http://www.taksvarkki.fi/guatemala>

Hanig, Florian 2008. Kun elämä rakentuu toivon varaan. Geo Elokuu 2008.

Ulkoministeriö 2007. Viitattu 18.11.2008.

<http://global.finland.fi/Public/default.aspx?contentid=88569>

Ervasti, Veikko, Kytömäki, Jorma & Paananen Juhani 2002. Globus: Toimiva maapallo. Helsinki: WSOY.

Purku

Aalto, Mikko 2002. Elämän puu: opettajan kirja. Helsinki: Kirjapaja

Malkavaara, Mikko 2007. Historiallinen näkökulma kansainvälisen diakonian teologiaan. Teoksessa Kari Latvus & Antti Elenius Auttamisen teologia. Helsinki: Kirjapaja, 195–208.

Häkkinen, Vesa 2007. Kansainvälisen diakonian teologia. Teoksessa Kari Latvus & Antti Elenius Auttamisen teologia. Helsinki: Kirjapaja, 209–218.

- Nivala, Mauno 2005. Nuorisodiakonia ja kirkon erityisnuorisotyö. Teoksessa Terhi Paananen ja Hans Tuominen Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 138–146.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöönottava suomennos. Helsinki: Suomen Pipliaseura ry.
- Takvärkki ry 2006. Viitattu 22.6.2008. <http://www.taksvarkki.fi/guatemala>
- Ihmisoikeudet.net 2007. Viitattu 25.6.2008. www.ihmisoikeudet.net
- Overseas Development Institute 2006. Problem Tree Analysis. Viitattu 18.11.2008. http://www.odi.org.uk/RAPID/Tools/Toolkits/Communication/Problem_tree.html
- Wahlström, Riitta 1996. Suvatsevaisuuteen kasvattaminen: erilaisuus on rikkautta. Helsinki: WSOY.

Hartaudet

- Suokunnas, Seppo 2001. Jokapäivän rukoukset. Helsinki: SLEY-kirjat.
- Pruuki, Heli 2002. Kerron sinulle tarinan. Helsinki: LK-kirjat.
- Taizén veli Roger 2007. Sydämen hiljaisuudesta: 100 rukousta. Helsinki: Kirjapaja.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Suomen Pipliaseura ry.
- Kirkon ulkomaanapu 2008. Viitattu 18.11.2008. <http://www.evl.fi/kua/html/rukous/rukous.html>
- Lönnebo, Martin 2000. Rukoushelmet. Helsinki: Kirjapaja.
- Virsikirja 1999. Hyväksytty kirkolliskokouksen ylimääräisessä istunnossa 13. helmikuuta 1986. Helsinki: SLEY-kirjat.
- Laakso, Maria & Nyman, Pekka 2005. Nuorensurakunnan veisukirja 2005. Helsinki: Nuorten keskus.

Valokuvat ja piirrokset:

Kuvat Guatemalasta Pauliina Sarvilahti-Jimenez

Muut kuvat ja piirrokset Suvi Mikkanen

Liite 1

Ihmisoikeudet tiivistetysti

- Oikeus elämään
- Syrjinnän kieltö
- Orjuuden ja pakkotyön kieltö
- Kidutuksen kieltö
- Oikeus tulla tunnustetuksi henkilönä
- Mielivaltaisen pidätyksen kieltö
- Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin
- Oikeus yksityis- ja perhe-elämän suojaan
- Liikkumisen vapaus
- Oikeus turvapaikkaan
- Oikeus solmia avioliitto ja perustaa perhe
- Oikeus omaisuuteen
- Ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus
- Mielipiteen- ja sananvapaus
- Kokoonntumis- ja yhdistymisvapaus
- Oikeus osallistua julkiseen toimintaan ja poliittiseen päätöksen tekoon
- Oikeus sosiaaliturvaan
- Oikeus työhön
- Oikeus riittävään elintasaan
- Oikeus lepoon ja vapaa-aikaan
- Oikeus opetukseen
- Oikeus osallistua yhteiskunnan sivistyselämään
- Oikeus kehitykseen

Liite 2

IHMISOIKEUKSIEN YLEISMAAILMALLINEN JULISTUS**JOHDANTO**

Kun ihmiskunnan kaikkien jäsenten luonnollisen arvon ja heidän yhtäläisten ja luovuttamattomien oikeuksiensa tunnustaminen on vapauden, oikeudenmukaisuuden ja rauhan perustana maailmassa, kun ihmisoikeuksia on väheksytty tai ne on jätetty huomiota vaille, on tapahtunut raakalaistekoja, jotka ovat järkyttäneet ihmiskunnan omaatuntoa, ja kun kansojen korkeimmaksi päämääräksi on julistettu sellaisen maailman luominen, missä ihmiset voivat vapaasti nauttia sanan ja uskon vapautta sekä elää vapaina pelosta ja puutteesta, kun on välttämätöntä, että ihmisoikeudet turvataan oikeusjärjestyksellä, jotta ihmisten ei olisi pakko viimeisenä keinona nousta kapinaan pakkovaltaa ja sortoa vastaan, kun on tähdellistä edistää ystävällisten suhteiden kehittymistä kansojen välillä, kun Yhdistyneiden Kansakuntien kansat ovat peruskirjassa vahvistaneet uskonsa ihmisten perusoikeuksiin, ihmisyksilön arvoon ja merkitykseen sekä miesten ja naisten yhtäläisiin oikeuksiin ja kun ne ovat ilmaisseet vakaan tahtonsa edistää sosiaalista kehitystä ja parempien elämisen ehtojen aikaansaamista vapaammissa oloissa, kun jäsenvaltiot ovat sitoutuneet edistämään, yhteistoiminnassa Yhdistyneet Kansakunnat-järjestön kanssa, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien yleistä kunnioittamista ja noudattamista, ja, kun yhteinen käsitys näiden oikeuksien ja vapauksien sisällöstä on mitä tärkein tämän sitoumuksen täydelliselle toteuttamiselle, Niin sen vuoksi

YLEISKOKOUS

antaa TÄMÄN IHMISOIKEUKSIEN YLEISMAAILMALLISEN JULISTUKSEN kaikkien kansojen ja kaikkien kansakuntien tavoiteltavaksi yhteiseksi ohjeeksi, jotta kukin yksilö ja kukin yhteiskuntaelin pyrkisi, pitäen alati mielessään tämän julistuksen, valistamalla ja opettamalla edistämään näiden oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista sekä turvaamaan jatkuvin kansallisin ja kansainvälisin toimenpitein niiden yleisen ja tehokkaan tunnustamisen ja noudattamisen sekä itse jäsenvaltioiden kansojen että niiden oikeuspiirissä olevien alueiden kansojen keskuudessa.

1. artikla.

K kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä.

2. artikla.

Jokainen on oikeutettu kaikkiin tässä julistuksessa esitettyihin oikeuksiin ja vapauksiin ilman minkäänlaista rotuun, väriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittiseen tai muuhun mieltäpitoon, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, omaisuuteen, syntyperään tai muuhun tekijään perustuvaa erotusta.

Mitään erotusta ei myöskään pidä tehdä sen maan tai alueen valtiollisen, hallinnollisen tai kansainvälisen aseman perusteella, johon henkilö kuuluu, olipa tämä alue itsenäinen, huoltohallinnossa, itsehallintoa vaille tai täysivaltaisuudeltaan minkä tahansa muun rajoituksen alainen.

3. artikla.

Kullakin yksilöllä on oikeus elämään, vapauteen ja henkilökohtaiseen turvallisuuteen.

4. artikla.

Ketään ei saa pitää orjana tai orjuutettuna, kaikki orjuuden ja orjakaupan muodot on kiellettävä.

5. artikla.

Ketään ei saa kiduttaa eikä kohdella tai rangaista julmasti, epäinhimillisesti tai alentavasti.

6. artikla.

Jokaisella ihmisellä on kaikkialla oikeus siihen, että hänet henkilönä tunnustetaan lain edessä.

7. artikla.

K kaikki ovat tasavertaisia lain edessä ja oikeutetut erotuksetta yhtäläiseen lain suojaan. Kaikilla on oikeus tasavertaiseen suojaan tätä julistusta loukkaavaa syrjintää vastaan sekä kaikkea sellaiseen syrjintään tähtäävää yllytystä vastaan.

8. artikla.

Jokaisella on oikeus tehokkaaseen hyvitykseen asianomaisessa kansallisessa tuomioistuimessa häneen kohdistuneista teoista, jotka loukkaavat hänelle valtiosäännöllä tai lailla turvattuja perusoikeuksia.

9. artikla.

Ketään ei saa mielivaltaisesti pidättää, vangita tai ajaa maanpakoon.

10. artikla.

Jokaisella on täysin tasa-arvoisesti oikeus siihen, että häntä oikeudenmukaisesti ja julkisesti kuullaan riippumattomassa ja puolueetottomassa tuomioistuimessa hänen oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan määrittäessä tai häntä vastaan nostettua rikossyytettä selvittäessä.

11. artikla.

1. Jokaisen rikollisesta teosta syytteessä olevan henkilön edellytetään olevan syytön siihen asti kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti todistettu julkisessa oikeudenkäynnissä, jossa hänelle turvataan kaikki hänen puolustustaan varten tarpeelliset takeet.

2. Ketään ei pidä tuomita rangaistavaksi teoista tai laiminlyönneistä, jotka eivät kansallisen tai kansainvälisen oikeuden mukaan olleet rikollisia tekohetkellä. Myöskään ei pidä tuomita ankarampaan rangaistukseen, kuin mikä oli sovellettavissa rangaistavan teon suoritushetkellä.

12. artikla.

Älköön mielivaltaisesti puututtako kenenkään yksityiselämään, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon älköönkään loukattako kenenkään kunniaa ja mainetta. Jokaisella on oikeus lain suojaan sellaista puuttumista tai loukkausta vastaan.

13. artikla.

1. Jokaisella on oikeus liikkua vapaasti ja valita asuinpaikkansa kunkin valtion sisällä.

2. Jokaisella on oikeus lähteä maasta, myös omasta maastaan, ja palata maahansa.

14. artikla.

1. Jokaisella vainon kohteeksi joutuneella on oikeus hakea ja nauttia turvapaikkaa muissa maissa.

2. Tähän oikeuteen ei voida vedota, kun on kysymys tosi epäpoliittisista rikoksista johtuvista syytteistä tai teoista, jotka ovat vastoin Yhdistyneiden Kansakuntien periaatteita ja päämääriä.

15. artikla.

1. Jokaisella on oikeus kansalaisuuteen.

2. Ketään ei saa mielivaltaisesti riistää kansalaisuutta eikä evätä oikeutta kansalaisuuden vaihtamiseen.

16. artikla.

1. Täysi-ikäisillä miehillä ja naisilla on oikeus solmia avioliitto ja perustaa perhe ilman minkäänlaisia rodusta, kansalaisuudesta tai uskonnosta johtuvia rajoituksia. Heillä on yhtäläiset oikeudet avioliittoon, avioliiton aikana ja sen purkamisen jälkeen.

2. Avioliiton solmiminen tapahtukoon vain tulevien aviopuolisoiden vapaasta ja täydestä suostumuksesta.

3. Perhe on yhteiskunnan luonnollinen ja perustava ydinosa ja sillä on oikeus yhteiskunnan ja valtion suojaan.

17. artikla.

1. Jokaisella on oikeus omistaa omaisuutta yksin tai yhdessä toisten kanssa.

2. Ketään älköön mielivaltaisesti riistettävä hänen omaisuuttaan.

18. artikla.

Jokaisella ihmisellä on ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus; tämä oikeus sisältää vapauden uskonnon tai vakaumuksen vaihtamiseen sekä uskonnon tai vakaumuksen julistamiseen yksin tai yhdessä toisten kanssa, sekä julkisesti että yksityisesti, opettamalla sekä harjoittamalla hartautta ja uskonnollisia menoja.

19. artikla.

Jokaisella on oikeus miellipiteen- ja sananvapauteen; tähän sisältyy oikeus häiritsemättä pitää miellipiteensä sekä oikeus rajoista riippumatta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja kaikkien tiedotusvälineiden kautta.

20. artikla.

1. Kaikilla on oikeus rauhanomaiseen kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen.

2. Ketään ei saa pakottaa liittymään mihinkään yhdistykseen.

21. artikla.

1. Jokaisella on oikeus osallistua maansa hallitsemiseen joko välittömästi tai vapaasti valittujen edustajien välityksellä.

2. Jokaisella on yhtäläinen oikeus päästä maansa julkisiin toimiin.
3. Kansan tahto on hallitusvallan perusta; tämä tahto on ilmaistava määräaikaikaisilla ja aidoilla vaaleilla, joissa kaikilla on yleinen ja yhtäläinen äänioikeus ja joissa äänestys on salainen tai muuta vaalivapauden turvaavaa menettelyä noudattava.

22. artikla.

Jokaisella on yhteiskunnan jäsenenä oikeus sosiaaliturvaan sekä oikeus kansallisten toimenpiteiden ja kansainvälisen yhteistyön kautta kunkin maan järjestelmä ja voimavarat huomioonottaen, nauttia hänen ihmisarvolleen ja hänen yksilöllisen olemuksensa va-
paalle kehittymiselle välttämättömiä taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia.

23. artikla.

1. Jokaisella on oikeus työhön, työpaikan vapaaseen valintaan, oikeudenmukaisiin ja tyydyttäviin työehtoihin sekä suojaan työttö-
myyttä vastaan.
2. Jokaisella on oikeus ilman minkäänlaista syrjintää samaan palkkaan samasta työstä.
3. Jokaisella työtä tekevällä on oikeus kohtuulliseen ja riittävään palkkaan, joka turvaa hänelle ja hänen perheelleen ihmisarvon
mukaisen toimeentulon ja jota tarpeen vaatiessa täydentävät muut sosiaalisen suojelun keinot.
4. Jokaisella on oikeus perustaa ammattiyhdistyksiä ja liittyä niihin etujensa puolustamiseksi.

24. artikla.

Jokaisella on oikeus lepoon ja vapaa- aikaan, työajan järkevään rajoittamiseen sekä määräaikaikaisin palkallisiin lomiin.

25. artikla.

1. Jokaisella on oikeus elintasoon, joka on riittävä turvaamaan hänen ja hänen perheensä terveyden ja hyvinvoinnin ravinnon, vaate-
tuksen, asunnon, lääkintähuollon ja välttämättömän yhteiskunnallisen huollon osalta. Jokaisella on myös oikeus turvaan työttömyy-
den, sairauden, tapaturman, leskeyden tai vanhuuden sekä muun hänen tahdostaan riippumatta tapahtuneen toimeentulon menetyk-
sen varalta.
2. Äideillä ja lapsilla on oikeus erityiseen huoltoon ja apuun. Kaikkien lasten, riippumatta siitä, ovatko he syntyneet avioliitossa tai
sen ulkopuolella, tulee nauttia samaa yhteiskunnan suojaa.

26. artikla.

1. Jokaisella on oikeus saada opetusta. Opetuksen on oltava ainakin alkais- ja perusopetuksen osalta maksutonta. Alkeisopetuksen on
oltava pakollinen. Teknistä ja ammattiopetusta on oltava yleisesti saatavilla, ja korkeamman opetuksen on oltava avoinna yhtäläisesti
kaikille heidän kykyjensä mukaan.
2. Opetuksen on pyrittävä ihmisen persoonallisuuden täyteen kehittämiseen sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittami-
sen vahvistamiseen. Sen tulee edistää ymmärtämystä, suvaitsevaisuutta ja ystävyyttä kaikkien kansakuntien ja kaikkien rotu- ja
uskontoryhmien kesken sekä pyrkiä edistämään Yhdistyneiden Kansakuntien toimintaa rauhan ylläpitämiseksi.
3. Vanhemmillä on ensisijainen oikeus valita heidän lapsilleen annettavan opetuksen laatu.

27. artikla.

1. Jokaisella on oikeus vapaasti osallistua yhteiskunnan sivistyselämään, nauttia taitelista sekä päästä osalliseksi tieteen edistyksen
mukanaan tuomista eduista.
2. Jokaisella on oikeus niiden henkisten ja aineellisten etujen suojaamiseen, jotka johtuvat hänen luomastaan tieteellisestä, kirjalli-
sesta tai taiteellisesta tuotannosta.

28. artikla.

Jokaisella on oikeus sellaiseen yhteiskunnalliseen ja kansainväliseen järjestykseen, jonka puitteissa tässä julistuksessa esitetyt
oikeudet ja velvollisuudet voivat täysin toteutua.

29. artikla.

1. Jokaisella ihmisellä on velvollisuuksia yhteiskuntaa kohtaan, koska vain sen puitteissa hänen yksilöllisen olemuksensa vapaa ja
täysi kehitys on mahdollinen.
2. Käyttäessään oikeuksiaan ja nauttiessaan vapauksiaan kukaan ei ole muiden kuin sellaisten lailla säädettyjen rajoitusten alainen,
joiden yksinomaisena tarkoituksena on turvata toisten oikeuksien ja vapauksien tunnustaminen ja kunnioittaminen sekä moraalini,
julkisen järjestyksen ja yleisen hyvinvoinnin oikeudet vaatimukset kansanvaltaisessa yhteiskunnassa.
3. Näitä oikeuksia ja vapauksia ei missään tapauksessa saa käyttää vastoin Yhdistyneiden Kansakuntien päämääriä ja periaatteita.

30. artikla.

Mitään tässä julistuksessa ei saa tulkita niin, että valtio, ryhmä tai yksityinen henkilö voi sen perusteella katsoa oikeudekseen tehdä
sellaista, mikä voisi hävittää tässä määriteltyjä oikeuksia ja vapauksia.